

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΒ΄

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶνε ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διοφ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

12 Ὀκτωβρίου 1886

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Παρῆλθον ἔτη πολλὰ ἔκτοτε. Ἦμην νεώτατος, πρῶτον δὲ τότε ἐταξείδευα μόνος. Μετέβαινα εἰς Γαλλίαν διὰ τῆς Ἰταλίας. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν τὰ ταξείδια ἦσαν δυσκολώτερα, δαπανηρότερα, ταύτοχρόνως δὲ καὶ βραδύτερα ἢ τὴν σήμερον. Τὰ ἀτμόπλοια δὲν διέσχίζον μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος τὴν θαλάσσαν, οὐδ' ἦσαν πολυάριθμα ὡς τῶρα, ἐστάθμευον δὲ εἰς πολλοὺς λιμένας δίδοντα καιρὸν εἰς τοὺς ἐπιβάτας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν πόλεων ὑπόθεν διήρχοντο, ἐὰν (ἐννοεῖται) εἶχον διαβατήρια ἐν τάξει καὶ ἐπετρέπετο ἡ ἐλευθεροκοινωνία. Ἄλλ' οὔτε σιδηρόδρομοι συνέδεον εἰσέτι τὰς πόλεις τῆς Εὐρώπης, συντέμνοντες τὰς ἀποστάσεις. Διὰ ξηρᾶς ὡς καὶ διὰ θαλάσσης ὁ περιηγητὴς μετεφέρετο ἄνευ βίας, τῷ ἐδίδετο δὲ καιρὸς διὰ τὴν ἀναπνεύσιν, τὴν ἀναπαυθῆ καὶ τὴν ἰκανοποίησιν τὴν περιέργειάν του. Καὶ μετὰ πόσης περιεργείας περιηγεῖται τις ὅτε, νέος ἔτι, βλέπει κατὰ πρῶτον νέον καὶ ἀγνωστον κόσμον! Πῶς τὰ πάντα τότε ἐξεγείρουσιν τὸν θαυμασμόν καὶ ἐξάπτουσιν τὴν φαντασίαν! ὦ, ἡ νεότης! Πόσον καλλύνει τὰ πάντα ἐνώσω διαρκεῖ, καὶ πόσον ταχέως παρέρχεται!

Μετὰ εἰκοσιτεσσάρων ὥρων διαμονὴν εἰς Νεάπολιν μετεβαίνομεν εἰς Σιβιταβέκιαν. Ἀφοῦ ἐπισκέφθη ὅσα πλειότερα ἠδυνήθη ἐκ τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Νεαπόλεως, ἐπέστρεψα ἐγκαίρως εἰς τὸ ἀτμόπλοιον προτοῦ ἀνελκυσθῆ ἡ ἀγκυρα. Τὸ καταστρώμα ἦτο πλήρες ἀνθρώπων. Μετὰ δυσκολίας ἠδυνήθη ν' ἀνείρω μετὰ τοῦ συνωθουμένου πλήθους τοὺς παραμείναντας ἐκ τῶν ἐξ Ἑλλάδος συνταξιδιωτῶν μου. Τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως δὲν εἶχεν εἰσέτι δοθῆ, ὥστε δὲν ἦτο εὐκολόν νὰ διακρίνω τίνες ἐκ τῶν πολλῶν θὰ προστεθῶσιν εἰς τοὺς ἐπιβάτας τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ τίνες ἦλθον πρὸς ἀποχαιρετισμὸν τῶν ἀναχωρούντων. Καθόσον ὅμως παρήρηχο ἡ ὥρα, οἱ ἐναγκαλισμοί, οἱ ἀποχαιρετισμοὶ καὶ αἱ βαθμιαῖαι ἀποχωρήσεις ἠρᾶισαν τὴν συρροὴν ἐκείνην. Οἱ πωληταὶ κοραλίων καὶ κτενίων καὶ καθισμάτων καὶ κοσμημάτων, τακτοποιοῦντες τὰ ἐμπορεύματα των, ἤρχισαν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον νὰ

καταβαίνωσιν εἰς τὰς λέμβους, οἱ ναῦται ἐτέθησαν εἰς κίνησιν ἀνασύροντες σχοινία, κλείοντες τὰς ἀνοικτὰς ἀποθήκας, εἰς δὲ τὴν γενικὴν ταραχὴν προσετέθη καὶ ὁ συριγγμὸς τοῦ ἀτμοῦ, προαναγγέλλων τὸν προσεχῆ ἀπόπλουν.

Ἐντούτοις ἅμα ἐπιστρέψας εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατούσης εἰσέτι κινήσεως καὶ συγχύσεως, παρετήρησα εἰς τὴν ἡσυχωτέραν ἄκρην τῆς πρύμνης καθημένους τρεῖς, — δύο γυναῖκας καὶ ἓνα ἄνδρα, — οἵτινες ἐφαίνοντο καταλαβόντες πρὸ ὥρας ἰκανῆς τὴν γωνίαν ἐκείνην τοῦ καταστρώματος.

Ἐκ τῶν δύο γυναικῶν ἡ μὲν, νέα, νεωτάτη, ἐξηπλωμένη ἐπὶ μακροῦ ψαθίνου καθίσματος, μὲ προσκέφαλα ὑποστηρίζοντα τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν της, παρηκολούθει μὲ βλέμμα μελαγχολικὸν τὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου ζωρότητα. Ἡ ἄλλη, προβεβηκυῖα τὴν ἡλικίαν, ἐκάθητο ὀπισθεν τῆς νέας ἐπὶ τοῦ γύρω τοῦ καταστρώματος ξυλίνου θρανίου. Ἐπὶ δὲ σακαμίου χαμηλοῦ, γέρον ἔχων ὕψος ἀρχαίου στρατιωτικοῦ, κρατῶν βιβλίον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ μὴ ἀναγινώσκων, ἐπρόσεχε μετὰ στοργῆς εἰς πᾶσαν τῆς νέας κίνησιν καὶ ἐνίοτε ἀπήθυνε πρὸς αὐτὴν ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸν λόγον.

Προφανῶς ἦτο πατὴρ συνοδεύων θυγατέρα πάσχουσαν, ἀντὶ δὲ μητρὸς τὴν περιέβαλπεν ἡ γραῖα ὑπηρετριά της.

Αἱ ἐντυπώσεις τῆς νεότητος εἶνε ἀληθῶς ἀνεξάλειπτοι. Μορφαί τινες μένουσιν διὰ παντός ἐγκεχαρᾶγμένα εἰς τὴν μνήμην, — συμβάντα πρὸ ἐτῶν πολλῶν διεληχθέντα ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας διατηροῦνται ἀείποτε ζῶντα εἰς τὸ βάθος τῆς φαντασίας καὶ ἀναπηδοῦν αἴφνης ἐκείθεν ἀπρόκλητα, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τὸ πῶς καὶ τὸ διατί. Τὴν νέαν ἐκείνην μόλις εἶδα, μόλις ἤκουσα τὴν ἀσθενῆ φωνὴν της, δὲν γνωρίζω τὸ ὄνομά της, ἀλλ' οὔτε κἄν τὴν πατρίδα της, ἐπὶ ὥρας μόνον τινὰς ἡ παρουσία της ἐπεσκίασε τὴν ψυχὴν μου, καὶ ὅμως ποτὲ δὲν τὴν ἐλησμόνησα, οὔτε ποτὲ θὰ τὴν λησμονήσω!

Ἦτο ξανθὴ, πολὺ ξανθὴ. Ἐφαίνετο ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι ἦτο γέννημα τῆς Ἄρκτου. Ἐκ τοῦ μεταξὺ τῶν ἐπιβατῶν γενομένου μετέπειτα λόγου περὶ αὐτῆς, ἐσχημάτισα τὴν ἰδέαν ὅτι

ἦτο Πολωνίς, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχω βεβαιότητα περὶ τούτου. Τὰ χαρακτηριστικά της ἦσαν κανονικά, ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου της γλυκυτάτη, ἀλλ' ἦτο ἰσχνή, ὠχρὰ καὶ ἐξησθενημένη. Οἱ μεγάλοι γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ της ἐφαίνοντο μεγαλύτεροι ἔτι ὡς ἐκ τῆς ὠχρότητος καὶ τῆς ἀδυναμίας της, τὸ δὲ βλέμμα της ἀνεπαύετο εἰς ὅ,τι ἠτένιζεν, ὡς ἀπηυδῆμένον ἐκ λύπης ἀφάτου.

Ἄμα τὴν εἶδα μὲ συνεκίνησεν ἡ θεὰ της. Μοῦ ἦλθον εἰς τὸν νοῦν ὄντα ἀγαπητά, ἀνεπὼλησα τὴν οἰκογένειαν, τὴν πατρίδα. Ἡ ὠχρὰ ἐκείνη θελκτικὴ μορφή ἡμαύρωσε διὰ μιᾶς τὴν φαιδρότητα τῶν πρώτων ἐντυπώσεων τῆς ξενιτείας. Τὸ θλιβερόν της βλέμμα ἐπλημμύρησε θλίψεως τὴν ψυχὴν μου. Ἐκάθησα ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι θρανίου, παρὰ τὴν πύρρην, ὀπίσω ὀπίσω, ὥστε νὰ μὴ μὲ παρατηρήσῃ οὔτε ἐκείνη οὔτε ὁ πατήρ της, καὶ δὲν ἔβλεπα οὔτε ἐπρόσεχα εἰς ἄλλο οὐδέν.

Ὁ ἰατρός τοῦ ἀτμοπλοίου διέκοψε τὴν προσήλωσίν μου δι' εὐθύμου προσαγορεύσεως, ἐρωτῶν πῶς διεσκέδασα εἰς Νεάπολιν. Ἦτο ἀγαθώτατος ἄνθρωπος, ἀγαπῶν τοὺς ἀστεϊσμούς καὶ συντελῶν διὰ τῆς ζωηρότητός του εἰς τὴν ἐπίσπευσιν τῆς μεταξὺ τῶν συνεπιβατῶν ἐνάρξεως φιλικῶν σχέσεων. Μὲ εἶχε λάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν του εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καὶ μὲ μετεχειρίζετο ὡς ἀρχαῖος οἰκογενειακὸς φίλος. Ἦτο πεντηκοντούτης περίπου, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν περίοδον τῆς ζωῆς μου ἐθεώρουν τοὺς πεντηκοντούτους ὡς γέροντας· ἀλλ' ἡ εὐθυμία του δὲν ἐπέβαλεν ὅσον σέβας προϋπέθετεν ἡ μεταξὺ μας διαφορά ἡλικίας. Ἄπ' ἐναντίας εἶχομεν γίνεαι ἐντὸς ὀλίγου φίλοι, ὡς συνομήλικοι.

Ὁ ἰατρός ἐκάθισε πλησίον μου πρὸς ἐξακολουθησὶν τῆς συνδιαλέξεως καὶ εἶδε τότε κατὰ πρώτων τοὺς ἀντικρῦ μου καθημένους ξένους. Ἡ θεὰ τῆς ἀσθενοῦς εἴλκυσε τὴν προσοχὴν του. Τὴν ἔβλεπεν ἐπὶ ὦραν σιωπῶν. Ἡ εὐτραπελία του διεκόπη.

— Τί πάσχει ἀρὰ γε; ἠρώτησα.

— Δὲν τὴν βλέπεις; Φθισικὴ ἢ δυστυχής!

Καὶ ἐγερθεὶς ἐπλησίασε καὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὸν γέροντα, μετ' ὀλίγον δὲ λαβῶν σκαμνίον ἐκάθισεν ἐκεῖ καὶ μοῦ ἀπέκρυψε μὲ τὰ εὐρέα νῶτά του τὴν κεφαλὴν τῆς πασχούσης.

Φθισικὴ! Ἐγνώριζα τί σημαίνει φθίσις. Ἐνθυμήθη ἄμέσως ἓνα διδάσκαλον τοῦ σχολείου μου, νέον ἰσχνόν, ὠχρόν, μὲ κηλίδας ἐρυθήματος ἐπὶ τῶν κοίλων παρειῶν του, μετὰ κόπου ἐρχόμενον εἰς τὸ μάθημα, παραδίδοντα μετὰ κόπου, καὶ συχνάκις διακοπτόμενον διὰ τὰ βήχη. Ἐπειτα ὁ διδάσκαλος δὲν ἤρχετο, τὰ μαθήματα ἐπαύσαν, ἐμάθομεν ὅτι ἦτο κληνῆρης, καὶ μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας οἱ μαθηταὶ του ἠκολούθησαμεν τὴν

κηδεῖαν του. Δὲν εἶχα εἰσέτι ἴδει ἄλλο θῦμα τῆς φθίσεως, ἀλλ' ἐγνώριζα ὅτι οἱ φθισικοὶ ἀποθνήσκουν, καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους εἰς τὰ νῶτα τοῦ ἰατροῦ ἐπανεβλέπα διὰ τῆς φαντασίας τὴν νεκρώσιμον ἐκείνην συνοδίαν, καὶ τὸν διδάσκαλόν μου φερόμενον ὑπὸ τεσσάρων ἐκ τῶν μεγαλειτέρων μαθητῶν ἐντὸς τοῦ ἀνθοσκεποῦς νεκροκαβδάτου του.

Ἐντούτοις ἡ ἄγκυρα ἀνεϊκύνθη, οἱ τροχοὶ περιστράφησαν πλήττοντες παταγωδῶς τὴν θάλασσαν καὶ ἤρχισεν τὸ ἀτρόπιο νὰ κινῆται. Ἠγέρθη τότε καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τῆς ὀπισθεν τοῦ πηδαλίου σπείρας σχοινίων, ἔβλεπα τὴν ὠραϊάν πόλιν ἐκ τῆς ὁποίας ἀπεμακρυνόμεθα. Ἡ ἀπέραντος ἔκτασις αἰγιαλοῦ, τὴν ὁποίαν καλύπτει διὰ τῶν οἰκιῶν, τῶν παλατιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν της, ἀπήστραπτεν ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, κλίνοντος πρὸς τὴν δύσιν του. Ἡ χλοερὰ περίξ ζώνη τῶν καταφύτων λόφων ἐπλημμύρησε διὰ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ πρασίνου της χρώματος τὴν λαμπρότητα τῶν πυκνῶν οἰκοδομῶν. Δεξιόθεν τῆς πόλεως ὁ Βεσοῦδιος, ἀνυψῶν ἀγέρως τὰ τραχέα στέρνα, ἐμαύριζεν ἄνωθεν τοῦ τὸν κυνοῦν οὐρανόν, ἐπεκτείνων εἰς νέφος τὴν στήλην τῶν ἀενάων καπνῶν του.

Ὅτε τὸ ἀτρόπιο ἐξῆλθε τοῦ λιμένος καὶ ἤρχισεν νὰ γίνηται ἐπαισθητὴ ἡ δρόσος τῆς θαλάσσης, ἡ γραῖα ὑπέρτρια ἐπρόσθεσε μετὰ θεωρητικῆς φροντίδος σκεπάσματα εἰς τοὺς πόδας καὶ τὰ νῶτα τῆς ἐξηπλωμένης νέας. Ὁ καιρὸς ἦτο ὠραῖος. Ἀληθῶς, πρὸς δυσμὰς τὸ ζοφερόν τοῦ ὀρίζοντος δὲν ἐφαίνεται προαναγγέλλον ἐξακολούθησιν τῆς γαλήνης, ἀλλ' ἡ ἀπειλή τὴν ὁποίαν τὰ νέφη ἐκεῖνα ὑπέκρυπτον ἦτο εἰσέτι μακρὰν, τὸ δὲ ἀτρόπιο διέσχισε θάλασσαν ἀκύμαντον, μόλις ρυτιδουμένην ἀπὸ τὴν πνοὴν ἐλαφροῦ ἀέρος. Μόνοι οἱ δύο τροχοὶ ταρασσόντες τὰ νερὰ ἐχάρασσαν ὀπισθεν ἡμῶν τὸ πέλαγος διὰ διπλῆς γραμμῆς κλιμακωτοῦ ἀφροῦ.

Ὡ! πῶς ἐπεθύμουν νὰ πλησιάσω πρὸς τὴν πάσχουσαν, ν' ἀποτείνω πρὸς αὐτὴν ὀλίγας λέξεις συμπαθείας, νὰ σύρω τὸ σκέπασμα ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ μικροῦ της ποδός, τὸν ὁποῖον ἔβλεπα μακρόθεν ἀσκεπῆ, νὰ ὑψώσω τὸ προσκέφαλόν της ὅτε ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ἀπέχουσαν ἡδὴ ξηρὰν καὶ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ καπνίζοντος ἠφαιστείου! Ἦτο κενόν πλησίον της τὸ σκαμνίον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐκάθητο πρὸ ὀλίγου ὁ ἰατρός, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ πλησιάσω.

Ἡ ὦρα βαθμηδὸν παρήρχετο, ὁ ἥλιος ἐπλησίαζε πρὸς τὴν δύσιν του καὶ ὁ ἀήρ ἐγένετο δροσερώτερος. Ἡ ὑπέρτρια ἐγερθεῖσα ἔκυψε πρὸς τὴν νέαν καὶ ἐψιθύρισε λέξεις τινὰς μὲ ταπεινὴν ἐνδειξὴν τρυφερότητος. Ἐκείνη ἔστρεψε βραδέως πρὸς τὴν γραῖαν τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν ὤμιλησε, ἀλλὰ τὸ βλέμμα της ἔλεγεν: Ὡ, ἄφες με!

Θέλω νὰ ἴδω ἀκόμη τὴν θάλασσαν καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν δίσκον τοῦ δύνοντος ἡλίου!— Ἄλλ' ὁ γέρον ἔθεσε περιπαθῶς τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς χειρὸς της καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν, καὶ ἦτο ἰκετευτικὸς τῆς φωνῆς του ὁ τόνος.

Ἡ νέα ἀνέκυψε καὶ ἐπροσπάθησε νὰ ἐγερθῆ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κινήθῃ μόνη. Ὁ γέρον καὶ ἡ ὑπέρτρια τὴν ὑπεστήριξαν ἐκατέρωθεν καὶ ἐβοήθησαν τὰ βραδέα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος βήματά της.

Ἐνῶ ἠγείρετο ἔπεσεν ἐκ τοῦ φορέματός της ἀπαρατήρητον τὸ χειρόκιόν της. Ἄ! Διατί δὲν τὸ ἐκράτησα! Ἐκυψα καὶ τὸ ἐπῆρα, προχωρήσας δὲ τὸ ἔδωκα εἰς τὴν ὑπέρτριαν. Ἡ ἀσθενὴς μὲ εἶδε καὶ κλίνασα ἐπιχαρίτως τὴν κεφαλὴν, μὲ γλυκὺ μειδίαμα εἰς τὰ κάτωχρα χεῖλη, ἐπρόφερον ἰταλιστὶ ἐν εὐγενῆς Εὐχαριστῶ, καὶ ἤρχισεν πάλιν νὰ βῆχη. Ἀπεσύρθη τεταραγμένος.

Ὁ κόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἔκαμε τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα βήματα, κρεμαμένη σχεδὸν ἀπὸ τὸν βραχίονα τοῦ πατρός της, ὁ ξηρὸς καὶ ὑπόκωφος ἐκεῖνος βήξ, ἐμαρτύρουν, περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν ὠχρότητα της, τὸν βαθμὸν τῆς ἐξασθενήσεώς της. Ἦτο προωδευμένη, πολὺ προωδευμένη ἡ νόσος. Εἰς μάτην ἀπὸ τὴν βόρειον πατρίδα των τὴν ἔφερον ὁ δυστυχῆς πατήρ πρὸς ἀνάκτησιν ζωῆς ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς μεσημβρίας. Ἡ ζωὴ κατέλιπε βαθμηδὸν τὸ εὐχαρι σῶμά της. Ἄλλὰ διατί ἀνεχώρουν ἐκ Νεαπόλεως διευθυνόμενοι πρὸς ἄρκτον; Μὴ ὁ γέρον ἀπελπισθεὶς ἤθελε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν θυγατέρα ζωῶν εἰσέτι εἰς τὰς ἀγκάλας μητρὸς, περιμενοῦσης ἐναγωνίως νὰ τὴν ἐπανιδῆ εἰς τὴν μεμακρυσμένην ἐστίαν των; Ἡ μὴ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν θυγατέρα του ἀποθνήσκουσαν ἐκεῖ ὅπου ἡ μήτηρ της ἀπέθανε, καὶ νὰ τὴν ἐνταφιάσῃ πλησίον τῆς συζύγου του, εἰς τὸν τάφον ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ἤθελε καὶ αὐτὸς νὰ ἀναπαυθῆ;

Ὁ ἥλιος ἐπὶ τέλους ἔδωσε διασχίζων μὲ τὰς τελευταίας του ἀκτίνας τὰ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πυκνούμενα νέφη, ἡ δὲ αὔρα, ἥτις ἔως πρὸ ὀλίγου μᾶς ἐδρόσισε, μετεβάλλετο ἡδὴ εἰς πνοὰς διακεκομμένας ἀνέμου βιαίου. Ἡ ἐσπέρα προσελάμβανεν ὄψιν ἀγρίαν. Θὰ χοροπηδήσωμεν ἀπόψε, ἔλεγον οἱ ναῦται ἀναμεταξὺ των, ἐπεκύνουν δὲ τὴν πρόρρησιν αἱ ποικίλαι ἐπὶ τοῦ πλοίου προετοιμασίαι τοῦ πληρώματος, καὶ κάτω εἰς τὴν αἴθουσαν αἱ τῶν ὑπηρετῶν, ἐξασφαλιζόντων διὰ σχοινίων τὰ κινητὰ σκεύη καὶ ἐπιπλα.

Ἐμενα ἐπὶ τοῦ καταστρώματος βλέπων τὸ πυκνούμενον σκότος τῆς νυκτός καὶ τὴν ἐπερχομένην τρικυμίαν. Ὁ αὐξάνων πάταγος τῶν θραυομένων κυμάτων, ὁ ἐπιτεινόμενος συριγμὸς τοῦ ἀνέμου, δὲν ἀπέσπων τὰς σκέψεις μου ἀπὸ τὴν ἀγνωστον νέαν. Πῶς εἶναι ἀρὰ γε; Ὑποφέρει; Θὰ δυννηθῆ ν' ἀντιέξῃ εἰς τὰς δονήσεις τοῦ σκάφους,

ὅταν ὁ σάλος του δεινωθῆ ὑπὸ τὴν βίαν τῆς προσεγγιζούσης καταιγίδος;

Οἱ ἐπιβάται πάντες ἀπεσύρθησαν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον εἰς τοὺς κοιτωνίσκους των. Ἐκτὸς τῶν βαρέων ὑποδημάτων τῶν ναυτῶν ἐπὶ τῶν σανίδων τοῦ πλοίου, ἄλλος ἀνθρώπινος κρότος δὲν ἠκούετο ἐν μέσῳ τῆς βοῆς τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς θαλάσσης. Ἦτο ζοφερὰ ἡ νύξ. Τὰ νέφη ἐκάλυψαν ὀλόκληρον τὸν οὐρανόν. Ἄστρον δὲν ἐφαίνετο. Μόνος ὁ φωσφορώδης ἀφρός τῶν ἐξηγηρωμένων κυμάτων ἀπήστραπτεν ἐντὸς τοῦ σκότους. Καὶ ἠῤῥαυεν ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου, τὸ δὲ πλοῖον ἐσειέτο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ ἐκυλίετο ἐνθεν κἀκεῖθεν, καὶ ἐπῆδα ὑψούμενον καὶ καταπίπτον.

Στυλωμένος παρὰ τὴν εἰσόδον τῆς αἰθούσης, προφυλαττόμενος ὄσῳ ἠδυνάμην ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου καὶ ἀπὸ τοὺς ἀφρούς τῶν κυμάτων, ἀνὰ πάντα βίαιον τοῦ πλοίου κλονισμῶν ἐσκεπτόμην πῶς ἡ ἐξηνητλημένη νέα θὰ δυννηθῆ διὰ τῶν ἀσθενῶν χειρῶν νὰ στερεώσῃ τὸ ἐλαφρὸν σῶμα ἐντὸς τῆς σαλευομένης κλίνης της, ἐσκεπτόμην πῶς θὰ διέλθῃ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἀγρίας νυκτός, καὶ ἀνεμιγνύετο εἰς τὰς σκέψεις μου ἡ θλιβερὰ ἀνάμνησις τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ διδασκάλου μου.

Ἐπὶ τέλους τὰ κύματα πηδῶντα ὑπεράνω τοῦ πλοίου μὲ ἠνάγκασαν νὰ καταβῶ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ μόνος λύχνος ὅστις τὴν ἐφώτιζεν, ἐκκρεμῆς ἀναμῆσον τῶν ἐκατέρωθεν κυλινδουμένων πλευρῶν τοῦ σκάφους, ἐδείκνυε μέχρι τίνος βαθμοῦ εἶχε δεινωθῆ ὁ σάλος. Αἱ θύραι τῶν κοιτωνίσκων γύρω ἦσαν κλεισταί, γόσι δὲ καὶ οἰμωγαὶ ἀντήχουν ἐκ τινῶν ἐξ αὐτῶν. Δὲν ἀπεφάσιζα νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἰδικόν μου, ἰδὼν ὅτι εἰς Νεάπολιν ἀπέκτησα ὡς σύνοικον Ἰταλὸν εὐτραφεῆ, μετὰ τοῦ ὁποῖου δὲν ἐπεθύμουν νὰ συνάψω γνωριμίαν ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις. Ἐκάθισα ἐπὶ τοῦ κύκλω τῆς τραπέζης θρανίου, ἐστήριξα τοὺς βραχίονας ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐπὶ δὲ τῶν βραχιόνων τὴν κεφαλὴν, καὶ ἠσθάνθη τὸν ὕπνον καταβαίνοντα εἰς τὰ βεβαρημένα βλέφαρά μου.

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἐκοιμώμην ἢ ἤμην ἐξυπνος ὅτε ἤκουσα αἴφνης τὴν θύραν τοῦ ἀντικρῦ μου κοιτωνίσκου ἀνοιγομένην. Ἠγεῖρα τὴν κεφαλὴν. Ὁ πατήρ τῆς νέας, ἀνασύρων τὸ ὀπισθεν τῆς θύρας ἐρυθρὸν παραπέτασμα, πελιδνός, ἐντρομος, ἔστρεψε τὰ βλέμματα πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς ὑπηρεσίας.

— Ἡμπορῶ νὰ σᾶς χρησιμεύσω; ἠρώτησα. Τί θέλετε;

— Τὸν ἰατρόν!... Ἡ κόρη μου...

Ἀνέβην δρομαῖος εἰς τὸ κατάστρωμα. Τοῦ ἰατροῦ τὸ δωμάτιον ἐκεῖτο πλησίον τῆς μηχανῆς. Ὁ ἄνεμος ἔπνεε φοβερός, ὁ ἀφρός τῶν κυμάτων κατέπιπτεν ὡς ραγδαία βροχή, μετὰ κόπου ἡδὺν. νῆτην νὰ φθάσω μέχρι τῆς θύρας τοῦ ἰατροῦ—

Τὴν ἔκρουσα ἐπανειλημμένως μέχρις οὐ ἐπὶ τέλους ἤκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ.

— Ποῖος εἶναι;

— Μία ἀσθενὴς σὲ ζητεῖ.

— Ἄ! Γνωρίζω ποία! Ἐλα μέσα.

Καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν. Δὲν εἶχεν ἐκδυθῆ. Ἐφόρεσεν ἐν βίᾳ τὸν ἐπενδύτην του, ἔλαβεν ἐκ τοῦ γραφείου του κιβώτιον περιέχον φάρμακα καὶ ἐξήλθομεν τοῦ δωματίου. Τὸν συνώδευσα μέχρι τῆς θύρας τοῦ κοιτωνίσκου. Ὁ γέρον ἤνοιξεν ἅμα μᾶς ἤκουσε, ἤρπασεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ἱατρὸν, τὸν ἔσυρεν ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν.

Ἐκάθισα ἐκεῖ καὶ ἐπερίμενα. Ἐπερίμενα ἐπὶ ὦραν πολλήν. Τὸ σκάφος ἐκυλίετο ἀδιακόπως. Ἐτρίζον τὰ ξύλα του, ἡ θάλασσα ἐβρόντα θραυομένη ἐπὶ τῶν πλευρῶν του, ἀναμέσον δὲ τῆς ἀγρίας βοῆς ἠκούετο ὁ τακτικός κτύπος τῆς μηχανῆς, παλαιούσης μὲ τὰ στοιχεῖα. Ἄλλ' οὐδὲν ἤκουα ἐκ τῶν παρὰ τὴν πάσχουσαν γινομένων.

— Τί ἔπαθεν ἄρα γε; τί ἔπαθε; Καὶ ἔσφιγγα ἐναγωνίως τὰς χεῖρας.

Διατί συνεκέντροῦτο τοσοῦτον εἰς αὐτὴν ὀλόκληρος ἡ ψυχὴ μου; Διατί μοῦ ἔπνιγε τὸν λαιμὸν ἡ πλημμύρα τῆς λύπης; Τί κοινὸν μεταξὺ ἐκείνης κ' ἐμοῦ; Διατί τὰ θολὰ βλέμματά μου προσηλοῦντο εἰς μόνην τῆς ὠχρᾶς τῆς μορφῆς τὴν ἀποῦσαν εἰκόνα;

Ω! πῶς ἠυχόμην νὰ κοπάσῃ ἡ τρικυμία! Ἐσθανόμην ὅτι χάριν τῆς θᾶ ἐδίδα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ πᾶν διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ γαλήνη. Ἄλλ' ἐξηκολούθουν τὰ κύματα πλήττοντα μακροδῶς τὸ σκάφος καὶ δὲν ἐμετριάζετο ὁ σάλος.

Καὶ παρήρηχο ἡ ὦρα χωρὶς νὰ γνωρίζω τί γίνεται ὀπισθεν τοῦ ξυλίνου διαφράγματος, τὸ ὁποῖον μὲ ἐχώριζεν ἀπὸ τὴν κοίτην τῆς, χωρὶς ν' ἀκούω οὐδεμίαν ἐκείθεν φωνήν, οὐδένα ἤχον. Οὔτε κἂν τὸν ἀσθενῆ τῆς βῆχα ἤκουα. Καὶ ἔπειτα τὰ ὦτα μὲ τὴν ἐλπίδα ἴσως τὸν ἀκούσω.

Ἦτο γενικὴ ἡ σιωπὴ ἐντὸς τῆς αἰθούσης. Οὐδὲν ἠκούετο καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν γύρω κοιτωνίσκων. Ἦσύχαζον ἡ ἐκοιμῶντο οἱ ἐπιβάται. Μόνον ἐκεῖ, ἀντικρὺ μου, ἐγνωρίζα ὅτι οὔτε ἡσυχία οὔτε ὕπνος ὑπάρχει, καὶ ὅμως βαθεῖα κ' ἐκεῖ σιωπὴ.

Ἐπὶ τέλους ἡ θύρα ἠνοιχθη. Ἦνοιχθη, καὶ εἶδα τὴν γραῖαν ὑπηρετρίαν, μὲ τὰ δάκρυα ῥέοντα εἰς τὰς παρειάς τῆς, ἀνασύρουσαν τὸ ἐρυθρὸν παραπέτασμα, καὶ τὸν ἱατρὸν μὲ τὰς ὄφρυς συνεσταλμένας, μὲ τὸ πρόσωπον κατηφές ἐξερχόμενον τοῦ δωματίου.

Δὲν ἀπηύθυνα ἐρώτησιν, δὲν ἐπρόφερα λέξιν. Ἐνόησα ὅτι ἐπῆλθε τὸ τέλος!

— Τί μένεις εἰδῶ; μοῦ εἶπεν ἡσύχως ὁ ἱατρὸς. Ἐλα μαζὶ μου. Καὶ μὲ ἔσυρεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Περὶ μεσημβρίαν ἐλλιμενίσθημεν εἰς Σιβιταβέκιαν. Δὲν ἀπεβιβάσθη ἐκεῖ. Ἐμεινα ἐντὸς τοῦ πλοίου.

Πρὸς τὸ ἐσπέρας ὁ γέρον κρατῶν εἰς τὴν ἀγκάλην τὸ πτώμα τῆς θυγατρὸς του, ὡς μήτηρ φέρουσα βρέφος κοιμώμενον, κατέβη τὴν κλίμακα τοῦ ἀτμοπλοίου. Πέπλος λευκὸς ἐκάλυπτε τὴν νεκρὰν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ὁ γέρον δὲν ἔκλαιε, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του ἐμαρτύρει ἄλγος βαθύτερον ἢ ὅσα δάκρυα ἠδύνατο νὰ χύσῃ. Ὁ ἱατρὸς καὶ ἡ ὑπηρετρία, ἡσύχως θρηνοῦσα, τὸν συνώδευον.

Οἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγοι θεαταὶ τῆς σπαραξικαρδίου ἐκφορᾶς, ἠκολούθησαμεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν νεκροφόρον λέμβον, μέχρις οὐ τὴν ἀπέκρυψαν παρὰ τὴν προκυμαίαν τὰ ἄλλα ἐντὸς τοῦ λιμένος πλοῖα.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ἀπόρίας ἄξιον εἶνε μεθ' οἷας βραδύτητος μετακινεῖται παρ' ἡμῖν πᾶν κακῶς κείμενον. Ὅ,τι ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι ἀτελεὲς ἐνεκα ἀπειρίας ἢ ἀμελείας ἢ τῶν καιρικῶν περιστάσεων, ἐπέχει ὀριστικῶς πλέον θέσιν τοῦ ὅ,τι ἔδει γενέσθαι. Ἐπαναπαυόμεθα εἰς τοῦτο, ἡσυχον ἔχοντες τὴν συνείδησιν ὅτι ἐξεπληρώσαμεν τὸ καθήκον ἡμῶν, μηδαμῶς ζητοῦντες νὰ βελτιώσωμεν ἢ ἀντικαταστήσωμεν τὸ πραχθέν. Οὕτω δὲ τὸ ὀπωρηθὲν τετελεσμένον ἐγείρεται κώλυμα ἀνυπέβλητον εἰς τὸ χρήσιμον καὶ ἀπαραίτητον. Τοῦτο μαρτυρεῖ ἐν πολλοῖς ἡ κατάστασις τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἐκπαίδευσως παρ' ἡμῖν.

Ἐν τῷ κεφαλαίῳ Σ' τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμου τοῦ 1834 σημειοῦνται τὰ ἐπόμενα:

«Τὰ σχολεῖα τῶν κορασίων, ὅπου τοῦτο εἶνε δυνατόν, πρέπει νὰ εἶνε χωριστὰ ἀπὸ τὰ τῶν παιδίων, νὰ προϊστάνται δὲ αὐτῶν διδασκάλισσαι.

Εἰς τὰ σχολεῖα τῶν κορασίων ἐφαρμόζονται τὰ ρηθέντα εἰς τοὺς παραγράφους 1—3 καὶ 6—57 καθ' ὅσον εἶνε ἐνεργητέα.»

Ἐκτοτε δὲ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν θηλέων ὡς καὶ τὰ τῆς μέσης αὐτῶν παιδείσεως εἰσι σχεδὸν ὅμοια πρὸς τὰ τῶν ἀρρένων. Τὸ γένος τῶν μαθητῶν μόνον διαφέρει, ἀλλὰ τὰ διδασκτικὰ βιβλία καὶ ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας κατ' οὐδὲν παραλλάσσουσι. Ἄν ἀδελφός καὶ ἀδελφὴ, ἐπὶ παραδείγματι, ἀνήκωσιν εἰς τὴν αὐτὴν σχολεικὴν τάξιν, τὴν ἐσπέραν θὰ ἐπιστρέψωσιν ἐκ τῶν σχολείων αὐτῶν διδασκόμενοι τὰ αὐτὰ πράγματα. Ἄλλ' ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἔχουσι ἄρα γε τὸν αὐτὸν προορισμόν, ὅπως τῆς αὐτῆς, κατ' ἀκολου-

θίαν, τύχῳσι προπαρασκευῆς; Ὁ παῖς ἡμέραν τινα θὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἐνεργὸν βίον, θὰ δημιουργήσῃ στάδιόν τι, θὰ παλαίσῃ κατὰ τῶν βιωτικῶν δυσχερειῶν, ἔχει ἀνάγκην χρησίμων εἰς τὸ ἐπάγγελμά του γνώσεων, ἔχει ἀνάγκην δραστηριότητος. Ἡ κόρη θὰ γείνη μήτηρ, ἡ ἐνέργεια δ' αὐτῆς θὰ περιορισθῇ μεταξὺ τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων τῆς ἰδίας· τὰ καθήκοντά τῆς εἶνε μεγάλα, ἀλλ' ἤρεμα ὡς ὁ ἀγνὸς βίος τῆς οἰκογενείας, ἧς εἶνε ἡ ψυχὴ. Στάδιον ἐνεργείας δὲν ἔχει τὴν θάλασσαν οὐδὲ τὰ βουνά, ἀλλὰ τὴν γλυκεῖαν συζυγικὴν ἐστίαν, ἐν μέσῳ τῶν θελατικῶν ψελλισμάτων μικρῶν παιδίων. Ὁ ἀνὴρ γίνεται ναύτης, ἔμπορος, στρατιώτης, ἡ γυνὴ οἰκοδόσποινα. Εἰς τὰ ὄντα λοιπὸν ταῦτα τὰ ἐκ φύσεως τόσον διαφέροντα καὶ ὑπὸ τοῦ βίου ἐπὶ ἄλλα προοριζόμενα ἢ αὐτὴ διδασκαλία, ἢ αὐτὴ ἀγωγή δέον νὰ δοθῇ; Ἡ ἀράγε οὐδένα σκοπὸν ἔχει ἡ ἐκπαίδευσις, προτιθεμένη ἀπλῶς ν' ἀπασχολήσῃ ἐπὶ ματαίῳ τὰ εὐτυχέστερα τοῦ βίου ἔτη, πληροῦσα τὴν κεφαλὴν τῶν μαθητῶν ἀνοφελῶν πραγμάτων, παιδιὰ τις οὕσα καὶ οὐχὶ σοβαρὰ προπαίδεια τοῦ βίου;

Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπραγματεύθη ὁ κ. Ι. Σκαλοπούνης ἐν ὑπομνήματι περὶ τῶν μαθημάτων τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ζαπτείου, δημοσιευθέντι ἐν τινι τῶν τελευταίων φύλλων τῆς τεργεσταίας Ἡμέρας. Ἀφορμώμενος ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ἡ ὀργάνωσις τοῦ ἐκπαιδευτηρίου τούτου «μετεῖχε τοῦ ἐλαττώματος τῶν ἐλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐν γένει, τῆς ὑπὲρ τὸ δέον τουτέστι ροπῆς πρὸς γραμματικὴν καὶ νοητικὴν παιδείουσι μᾶλλον ἢ πρὸς πρακτικὴν διαμόρφωσιν καὶ τοῦ ἠθους ἀγωγὴν» πολλὰ ἐκφέρει τὰ ὀρθὰ καὶ πρακτικά.

«Δοξάζων, γράφει, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ γυναικείου φύλου δέον νὰ ᾖ διάφορος τῆς τῶν ἀρρένων, ἐπιθυμῶ νὰ μὴ παρερμηνευθῇ ἡ δοξασία μου. Περιορίζων τὴν ἀποστολὴν τῆς γυναικὸς ἐν τῷ οἴκῳ δὲν ἐνόω νὰ ὑποβιβάσω τὴν θέσιν αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ ἐτέρου φύλου, ἀλλὰ φρονῶ ὅτι τότε μόνον τὰ ἡμέτερα ἔργα ἀποβαίνουσι λυσιτελεῖν καὶ καρποφόρα, ὅταν ἀκολουθοῦντες τοὺς εἰς τὴν φύσιν θεθέντας νόμους ἐργαζώμεθα πρὸς κατάλληλον αὐτῶν διεύθυνσιν καὶ χρησιμοποίησιν οὐχὶ δὲ πρὸς μεταβολὴν καὶ ἀνατροπὴν αὐτῶν...»

Ἄ ὑπερέχει ὁ ἀνὴρ κατὰ τὴν ῥώμην τῶν σωματικῶν δυνάμεων, ἀλλ' ὑπερέχει ἡ γυνὴ καθ' ὅλα τὰ προσόντα τῆς καλλιαισθησίας καὶ τῆς λεπτότητος... Ἡ γλυκύτης, ἡ χάρις, ἡ σεμνότης καὶ τὸ φιλάρεσκον εἶνε τὰ σπουδαιότερα τῆς γυναικὸς προσόντα ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ στοιχεῖα μεγάλων καὶ ἐξαισίων χαρακτήρων... Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς ἡλικίας ὡς ἐξ ἐνστά-

κτου δίδει προφανῆ δείγματα τῆς πρὸς περιθάλψιν καὶ ἀνατροφὴν τῶν νηπίων φυσικῆς αὐτῆς τάσεως καὶ ροπῆς. Ὁ παῖς καὶ ὡς ἀθύρματα ἐκλέγει ἵππους καὶ ὄπλα, τὸ δὲ κοράσιον ἀρέσκειται ἐνδύον ἀνδρείκελα.»

Τὰ ἐκπαιδευτήρια τῶν θηλέων οὐ μόνον ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῶν ἀρρένων, τοῦθ' ὅπερ θὰ ᾔτο κακὸν καὶ ἂν τέλεια ἦσαν τὰ τελευταῖα ταῦτα, ἀλλ' ἔχουσι κατ' ἀνάγκην καὶ πάντα αὐτῶν τὰ ἐλαττώματα, ἐπιβλαβέστερα καθιστάμενα ἐν αὐτοῖς. Εἶνε γνωστὸν τὸ ἀψυχολόγητον καὶ σχολαστικὸν σύστημα καθ' ὃ διδάσκειται ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς σχολείοις καὶ γυμνασίοις. «Ὁ καλλιμορφος λόγος τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἔγραψεν ὁ ἀείμνηστος Α. Κυπριανὸς ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφραθείσης Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Μυλλέρου, δὲν ἐμφανίζεται εἰς τοὺς μαθητὰς ὡς λαλιὰ ζῶσα καὶ ἐμψυχος, ἀλλὰ κατατέμενται καὶ κατασχιζέται διὰ τῆς γραμματικῆς μαχαίρας εἰς μικρὰ καὶ ἄσημα τμήματα φθόγγων καὶ φωνῶν, ἐπὶ τῶν νεκρῶν ἐκείνων σωμάτων ἀσκηθῶσιν οἱ μαθηταὶ τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς ἢ τοῦ συντακτικοῦ. Διὰ ταῦτα, πικρὰν μὲν αἰσθάνονται τὴν γεῦσιν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων οἱ νέοι ἐφ' ὅσον φαιτῶσιν εἰς τὰ γυμνάσια, διασώζοντες δὲ τῆς πικρίας τὴν μνήμην καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ πολὺ, πλὴν ἐκείνων ὅσοι τρέπονται ἐπὶ τὴν σπουδὴν τῆς φιλολογίας, πᾶν ὀλίγοι τῶν ἄλλων ὑπομένουσι ν' ἀνοίξωσιν ἑλληνα συγγραφέα ἢ ποιητὴν... Οὐδὲν ἄρα θαῦμα ὅτι οἱ νέοι λαμβάνουσι περὶ τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας ἰδέαν λίαν ταπεινὴν, ἀφ' οὗ ὄχι μόνον δὲν εἶδον οὐδ' ἐκ περιγραφῆς τὸν ἀφθονον πλοῦτον αὐτῆς καὶ τοὺς θησαυρούς, ἀλλὰ πλὴν ἐνός ἢ δύο λόγων ῥητορικῶν οὐδὲν ἄλλο σύγγραμμα ἀρχαῖον ἢ ποίημα εἶδον οἱ μαθηταὶ ὡς ὄλον καὶ περιφερὲς καλλιτέχνημα.»

Ἄν εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων εἶνε ἐπιβλαβὴς ἡ τοιαύτη διδασκαλία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης, τί εἶνε ἄραγε εἰς τὰς νεανίδας τῶν παρθεναγωγείων ὡς ὑπερφορτίζει τὸν ἐγκέφαλον διὰ τύπων καὶ λέξεων μόνον; Θὰ ὠφελήσῃ κατὰ τι τὴν κόρην ὡς εἰσέλθῃ εἰς τὸν βίον; Ἢ ἀναπτύξωσιν αὐτῆς τὸ πνεῦμα, θὰ διαπλάσῃ τὴν καρδίαν, θὰ μορφώσῃ τὸ ἦθος; Οὐχὶ! ἀναφανεῖ ὁ κ. Σκαλοπούνης ἐν τῷ ὑπομνήματι του. Φαίνεται δὲ φρονῶν ὅτι οὐχὶ κακῶς, ὡς διδάσκειται, ἀλλὰ καὶ μεθοδικώτερον διδασκόμενη ἡ ἀρχαία γλῶσσα δὲν ἠδύνατο νὰ ὠφελήσῃ ὅσον κοινῇ πιστεύεται καὶ ἐπομένως δὲν πρέπει ἡ μάθησις αὐτῆς νὰ θεωρῆται βᾶσις τῆς παιδείσεως τῶν κορασίων. «... Εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γλώσσης, γράφει, ἀποδίδεται ἡ παλινόρθωσις τοῦ ἐλληνικοῦ οἴκου καὶ ἐν αὐτῇ εὐρηται πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας. Ἡ

κλασική εκπαίδευσις, κατὰ τοῖς διοικοῦντας τὸ ἴδρυμα (τὸ Ζάππειον) ἔχει ἐν ἑαυτῇ μαγικὴν τινὰ δύναμιν καταδουλοῦσαν τὰς σαρκίνας ἡδονάς, μαλακύνουσαν τὰ ἦθη τῶν νέων καὶ καθιστώσαν αὐτὰ σεμνότερα καὶ σωφρονέστερα... Φρονούντες δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς κλασικῆς παιδείσεως ἤρτηται ἡ διάπλασις τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας... κατέστησαν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ τὴν κλασικὴν παιδείαν ὡς τὴν βάσιν καὶ τὸν τελικὸν τῆς παιδείσεως τῶν κορασιῶν σκοπόν.»

Ὁ κ. Σκαλτσούνης δὲν ἀποδέχεται οὔτε τὴν ἱστορικὴν ἀκριβείαν τῶν βεβαιώσεων τούτων, οὔτε τὴν ὀρθότητα τῶν πρακτικῶν συμπερασμάτων. Φοβεῖται δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων σκέψεων σπουδαίως ἐπιδρᾷ ἡ τοσαῦτα μὲν δεινά, τοσαύτας δ' ἐθνικὰς ἀπογοητεύσεις παραγαγοῦσα ἐθνικὴ ὑπεροψία καὶ μεγαλαυχία.

«Ἐκλαμβάνοντες ὅτι ἐσμὲν ὁ περιούσιος τῆς γῆς λαὸς διότι καταγόμεθα ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, φρονούμεν ὅτι ἡ εὐγενὲς ἡμῶν καταγωγή εἶνε τίτλος, οὐ ἐνώπιον οὐδεὶς ἕτερος κατισχύει, ἀποδίδοντες δὲ εἰς τὴν σοφίαν τῶν ἡμετέρων προγόνων πᾶσαν πρόδον τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ πιστεύομεν ὅτι διὰ μόνης τῆς μελέτης καὶ ἐρμηνείας τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν θὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν χρηστοθήειαν τοῦ ἀτόμου, τὴν ἐν τῷ οἴκῳ εὐδαιμονίαν, καὶ τὴν ἀπάλειψιν τῶν κοινωνικῶν δεινῶν ἐξ ὧν κατατροχόμεθα.»

Καθ' ἡμᾶς οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἔχουσι μεγίστην μορφωτικὴν δύναμιν καὶ στερεὸς στομοῦται ἐν τοῖς διδάγμασιν αὐτῶν ὁ χαρακτήρ. Ἀλλὰ τὰ διδάγματα ταῦτα γίνονται ἄρα γε κοινὸν ἀπόκτημα τῶν νεανίδων, ἢ πᾶσα ἡ ἑλληνομάθειά τῶν περιορίζεται εἰς τὴν ἐκμάθησιν οὐχὶ τοῦ πνεύματος ἀλλὰ τοῦ γράμματος τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων; Ναί, εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι αἱ μαθηταὶ μόνον τὰς ἀκάνθας τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ αἰσθάνονται, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν μεγάλων καὶ εὐγενῶν ἰδεῶν. Ἀπ' οὗ τὸ γράμμα εἶνε ἀπλοῦν μέσον, καὶ κύριος σκοπὸς τὸ πνεῦμα, τὸ δὲ μέσον καθίσταται δυσυπέβλητον πρόσκομμα εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, διατὶ αἱ παιδαγωγικαὶ ἰδέαι τῶν ἀρχαίων συγγραφέων δὲν παρέχονται εἰς τὰς σπουδαζούσας ἀπλούστεραι τὴν λέξιν: Αἱ Γερμανίδες καὶ Ἀγγλίδες καὶ Γαλλίδες ἀναγινώσκουσι προχειρότατα τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Πλούταρχον ἐν μεταφράσει, ἐν ᾧ αἱ Ἑλληνίδες ἀδυνατοῦσαι ν' ἀναγινώσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ πρωτότυπον τοὺς ἀγνοοῦσι καθ' ἑλοκλήριαν.

«Τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν, λέγει ὁ κ. Σκαλτσούνης, νοεῖ μὲν ὁ Γερμανὸς ἢ ὁ Γάλλος μητρόθεν, καθαίρει δὲ μόνον, κανονίζει καὶ πλουτίζει ἐν τῇ σχολῇ. Προκόπτων δὲ ἐν ἡλικίᾳ νοεῖ ἄνευ ἐρμηνείας διδασκάλου καὶ τέρπεται ἀναγινώσκων τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς, οὕτω δὲ ἔχει

καιρὸν ν' ἀσχοληθῇ καὶ περὶ ἄλλα τοῦ ἐπιστητοῦ εἶδη βιωφελέστερα. Ἡμεῖς τούναντιον πόσον χρόνον δαπανῶμεν, πόσους κόπους ὑφίσταμεθα εἰς ἐκμάθησιν τοῦ τυπικοῦ καὶ τοῦ συντακτικοῦ πρὸς κατάληψιν Λουκιανοῦ μόνον καὶ Ξενοφῶντος! Βαθμηδὸν ἡ γλῶσσα ἀπὸ ὄργάνου γίνεται σκοπὸς, νήπιοι δὲ μένομεν ἐν παντὶ ἄλλῳ πρακτικῷ μαθηματικῷ.»

Αἱ ἐκ τῶν παρθηναγωγείων ἀποφοιτῶσαι, ἀφ' οὗ τοιαύτην ἐποτίσθησαν ἀηδίαν, εἶνε δυνατόν ποτε ν' ἀνοίξωσιν ἑλληνα συγγραφέα, ν' ἀναδιφήσωσι ποτε τὰς τοιαύτας ἀναμνήσεις ἀνακαλοῦσας σελίδας; Καὶ ὅμως ἀκριβῶς τούναντιον ἔπρεπε νὰ συμβαίη. «Αἱ γυναῖκες, γράφει περιφανῆς τις γυνή, ἡ κυρία Νέκερ δὲ Σωσοῦρ ἐν τῇ γνωστοτάτῳ αὐτῆς ἔργῳ, πρέπει ν' ἀποκτήσωσι κλίσειν μᾶλλον καὶ ἔξιν ἢ πολλὴν μάθησιν. Οὐδαμῶς δυσάρεστον ἂν ὁ πόθος τῆς παιδείσεως ἢ ὑπέρτερος αὐτῆς τῆς παιδείσεως. Ἄς προσπαθῶσωμεν νὰ παράσχωμεν αὐταῖς τὴν ἔξιν τῆς ἐπιμελείας, τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀποκτᾶν νέας ἰδέας.» Ὁ δὲ Ἀκαδημαϊκὸς Paul Janet, ὁ τὸ χωρίον τοῦτο παραθέτων ἐπιλέγει: «Δὲν φρονῶ ὅτι εἶνε ἀνάγκη νεανίς τις νὰ μάθῃ πολλά, τὸ ζήτημα εἶνε νὰ μάθῃ καλῶς ὅ,τι μάθῃ. Σημασίαν ἔχει οὐχὶ ἡ διδασκομένη ὕλη ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῆς. Τὰ δύο ἐπόμενα ἤθελον ἐγὼ νὰ ἐπιτύχω ἐκ τῆς παιδείσεως: τὴν ἔξιν τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ αἰσθάνεσθαι εὐγενῶς. Τὰ μεμαθημένα ἐξαφανίζονται τάχιστα ἐκ τῆς μνήμης, ἐκτὸς τῶν εἰς πρακτικὴν χρῆσιν χρησιμευόντων, ἅτινα θὰ ἦτο αἰσχος νὰ λησμονῆσῃ ἡ νεανίς. Ἀλλὰ τὰ προσόντα τὰ διὰ τῆς σπουδῆς ἀνεπαισθήτως ἀποκτηθέντα παραμένουσιν. Οὐχὶ τὸ γράμμα τῶν σπουδῶν εἶνε τὸ πᾶν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα. Ἀνάγκη νὰ ἐθισθῶσι κατὰ μικρὸν αἱ νεανίδες εἰς τὸ νὰ ἐκφέρωσι γνώμην περὶ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν πράξεων τοῦ βίου, νὰ διακρίνωσι τὸ ἀρμόζον τοῦ μὴ ἀρμόζοντος, νὰ μελετῶσι τὸν χαρακτήρα τῶν προσώπων καὶ νὰ συμπεριφέρωνται κατὰ τὴν ἐκτίμησιν ταύτην, νὰ δέχωνται μετ' ἐπιφυλάξεως τὰς ἰδέας τῆς κοινωνίας καὶ ἐν ταῖς περιπλοκαῖς ταύταις ἰδέαις νὰ διακρίνωσι τὸ ἀληθὲς τοῦ ψευδοῦς.»

Ἀλλὰ περὶ τούτων πάντων σιᾶ καὶ μερίμνης διήλθε ποτὲ τὰ παρ' ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια τῶν θηλέων; Ἴσως ὑπάρχει ἐξαίρεσις τις, ὡς περὶ ἰδιωτικοῦ τινος παρθηναγωγείου φερ' εἰπεῖν λέγεται ὅτι δὲν ἀκολουθεῖ τὴν τετριμμένην τρίβον, ἀλλ' ἐν γένει τὰ παρθηναγωγεῖα ἡμῶν μεγάλα καὶ μικρά, εἰς τὴν τύχην αὐτῶν ἀφειμένα, ἐστερημένα μεγαλοφυῶς ἐποπτείας καὶ ἀρχεβουλίας πρὸς ῥιζικὴν μεταρρύθμισιν, λειτουργοῦσι δημομορφῶς καὶ μονοτόνως ὡς ἀτιμήλατα ἐργαστάσια, κανονικῶς παρῶντα κατ' ἔτος μαθητριάς ἀποφοιτούς καὶ διδασκαλίσας, ὡς αὐτὰ βιομηχανικὰ τινὰ προϊόντα.

Ἐξακολουθοῦσιν αἱ δώδεκα ὥραι τῶν ἑλληνικῶν καθ' ἑβδομάδα ἐπὶ δεκάδα ἐτῶν, καὶ ἅμα ὡς αἱ πτυχιῶχοι λάβωσι τὸ δίπλωμά των δὲν δύνανται νὰ γράψωσι μίαν ἐπιστολήν, ἀγνοοῦσι τὰς στοιχειωδέστατας βιωφελεῖς γνώσεις, ἀπορεῖ δὲ τις πῶς ἐδέησε νὰ συσσωρευθῇ τοσαύτη ἐργασία ἐκπαιδευτηρίου καὶ μαθητριάς ὅπως παρῶν τῆς τῆλικαυτῆς ἀμαθίας.

Δυστυχεῖς πτυχιῶχοι! διήλθετε τὰ θελκτικώτατα τῆς ἡθῆς καὶ τὰ πρῶτα τῆς νεότητός σας ἔτη ἐν στενῇ αἰθούσῃ κατὰ δεκάδας ἐπὶ τῶν θρανίων, ἐχάσατε ἐπὶ νύκτας τὸν ὕπνον σας κύπτουσαι τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὸν λαμπτήρα ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου· πολλὰ ἐξ ὑμῶν ἐφάγετε πενιχρὸν τεμάχιον ἄρτου, ἀποζῶσαι ἐκ τοῦ ὑστερήματος πτωχῶν γονέων, οἵτινες ὑπεβόλλοντο δι' ὑμᾶς εἰς τὴν ὑψίστην θυσίαν· καὶ ταῦτα πάντα πρὸς τί; ὅπως μετέλθῃτε ἐπάγγελμα ὅπερ κατὰ βάθος ἀγνοεῖτε ἔτι, ὅπως ἐξέλθῃτε εἰς τὴν κοινωνίαν οὐχὶ ἐπαρκῶς παρεσκευασμένοι. Εἶθε νὰ μὴ ἴδῃτε δυστυχῆ τὸν σύζυγόν σας ἢ τὰ τέκνα σας μετὰ τῆς φοβερᾶς συναισθήσεως ὅτι εὐθύνεσθε ὑμεῖς διὰ τὴν δυστυχίαν ταύτην. Δὲν θὰ πταίητε σεις ἀλλὰ τὸ ἐκπαιδευτήριόν σας παρ' οὗ ἐζητήσατε ἐπαρκῆ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ δὲν σᾶς παρέσχε, διάπλασιν τῆς καρδίας καὶ δὲν σᾶς παρέσχε, ἐπίρρωσιν τοῦ χαρακτῆρος καὶ δὲν σᾶς παρέσχε. Τότε ἀναλογιζόμενοι διὰ ποίων περιπτώσεων πραγμάτων ἐπληροῦτε ἐπὶ ἔτη τὴν κεφαλὴν σας θὰ νοήσητε ὅποιαν σημασίαν ἔχουσιν αἱ λέξεις αὗται: «Ἡ πρακτικὴ καὶ ἠθικὴ τῶν νεανίδων τελειοποίησις δέον νὰ ἦ ὁ μόνος καὶ ἀποκλειστικὸς σκοπὸς τῆς ἐκπαιδείσεως, ἡ δὲ νοητικὴ καὶ γραμματικὴ ἀπλοῦν μέσον.»

A. Π. Κ.

ΩΡΑΙ ΑΓΩΝΙΑΣ ΟΔΟΠΟΡΙΚΗ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

Ἀναποφεύκτως ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσω ἀπὸ τοῦ μικροῦ εὐβοϊκοῦ χωρίου τὴν νύκτα ἐκείνην. Ὁ ὀκτώβριος ἐξέπνεεν ἤδη, ἐπέιγουσα ἔργασίαι μὲ ἀνεκάλουν εἰς Ἀθήνας, ἡ δὲ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία ἐγένετο τότε κατὰ δεκαπενθήμερον. Ἀδύνατος λοιπὸν ἡ ἐπὶ πλέον ἀναβολὴ τοῦ ταξιδίου μου· ἀλλ' ἦτο πρὸς θεοῦ καιρὸς δι' ὁδοιπορίαν ἐκείνην!

Τὸ φθινόπωρον ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος εἶχε καταστῆ κλαυθμηρότατον. Ἐκ τῶν δασωδῶν παρεῖων τῆς κοιλάδος ἀνήρχοντο ἀπὸ ὄρθρου νεφελῶδες καπνοὶ ἀνυπάρκτου πυρᾶς καὶ συνεπυκνούντο ἀδελφοῦμενοι ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ καὶ κατεκάλυπτον τὸν οὐρανὸν διὰ σκιερᾶς, ἀραχνοει-

δοῦς ομίχλης, μονοχρόου, πληκτικωτέρας πολὺ πλέον ἢ τὰ βαρέα καὶ μαῦρα τῆς καταιγίδος σύννεφα. Πρὶν δ' ἢ ἀποσβεσθῶσιν ἐντελῶς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτίνες, ἤρχιζε βροχὴ λεπτὴ, λεπτὴ καὶ ἀραιά, ὡς ἂν ἀμέτρητοι ἀργυραὶ βελύχαι κατέπιπτον ἀπὸ τῶν νεφῶν. Ἡ βροχὴ ἐπυκνούτο κατ' ὀλίγον καὶ ἐξηκολούθει δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν ἀφορήτῳ μονοτονίᾳ· δὲν ἐχρῶσεν κἄν μία ἀστραπὴ τὰ μολύβδινα νέφη, δὲν διέκοπτε μία βροντὴ τὸν συνεχῆ ψίθυρον τῶν φυλλωμάτων τυπτομένων ὑπὸ τῆς βροχῆς.

Ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ καιρὸς χεῖρων τούτου ἐν ἀγροτικῇ διαμονῇ. Ἐστερημένος τῶν κυριωτάτων ἀπολαύσεων, τῶν θηρευτικῶν ἐκδρομῶν καὶ περιπλανήσεων εἰς ἀτραπούς καὶ φάραγγας, ὑποχρεοῦται νὰ παραμένῃ τις διαρκῶς ἐν τῷ οἴκῳ μετρῶν ἐν ἀπελπισίᾳ τὰς ἐκ τοῦ καπνοῦ μαύρας δοκούς τῆς ὀροφῆς. Διότι ἐν ὄσῳ μὲν βρέχει θὰ ἦτο κωμικὸν νὰ περιφέρῃ τὸ ἀλεξιβροχόν του εἰς τὰ μονοπάτια τοῦ χωρίου, καὶ ὅταν δ' ἡ βροχὴ διακοπῇ ἐπὶ μικρὸν ἀδυνατεῖ νὰ βαδίσῃ ἐπὶ τοῦ χώματος τῶν ἀγρῶν χυλωθέντος ἐκ τοῦ ἀφθόνου ἀρδεύματος, ἢ νὰ περιδιαβάσῃ ἐν τῷ δάσει, ὅπου αἱ πεῦκαι ἀποτινάσσουσι μόλις σειόμεναι τὰς λελουμένας κόμας αὐτῶν.

Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ αὕτη ἀθλιότης μ' ἐπλήρωσεν ἀθυρίας. Πᾶν ὅτι μ' ἔθελγε, μ' ἐμάγευε πρό τινα μόλις ἡμερῶν ἤδη μοὶ ἐφαίνετο ἀπεχθές, ἀνυπόφορον. Ἐβαρύνθη πλέον καὶ τῶν χωρικῶν τὰς συνδιαλέξεις καὶ τὴν ἀνάγνωσιν καλῶν βιβλίων καὶ ὅλην τὴν θαυμασίαν καὶ μυροβόλον φύσιν τῆς κοιλάδος. Μ' ἐβάρυνεν ὁ μολύβδινος ἐκεῖνος οὐρανός, ὡς νὰ τὸν ὑπεστήριζον διὰ τῶν ἰδίων ὤμων καὶ ἐδυσθύμουν, ἐδυσθύμουν ἄνευ πραγματικοῦ λόγου. Τίς ἄλλη δύναται νὰ μετρηθῇ πρὸς τὴν δυσθυμίαν ταύτην, ἐν ἣ φαντάζεται τις ἑαυτὸν δυστυχῆ ὑπὲρ πάντα θνητῶν χωρὶς νὰ εὐρίσκῃ τῆς δυστυχίας του τὴν αἰτίαν;

Ἐν ταῖς παρασκευαῖς τῆς ἀναχωρήσεως εὗρον ἐνασχόλησιν τινὰ καὶ τέρψιν. Ἐνῶ ἄλλοτε μετὰ μακρὰν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἀποδημίαν, μετὰ τετραμήνον ἐν τῇ ἐρήμῳ διαμονῇ, πονῶν ἐμέτρων τὰς ὑστάτας ὥρας τῆς ἀγροτικῆς μου εὐδαιμονίας, καὶ μόλις ὅταν ἀπὸ τῆς θαλάσσης διέκρινον τὴν λευκὴν κορυφὴν τοῦ Λυκαβηττοῦ, ἀφουπνίζοντο τὰποκοιμηθέντα ἐν τῇ καρδίᾳ μου αἰσθητότα ἀγάπης καὶ στοργῆς, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀναπολῶν θελκτικὰς ἀναμνήσεις, βαυκαλόμενος ὑπὸ γλυκυτάτων προσδοκιῶν, ἐμέτρων μακρὰς, μακρὰς ὡς αἰῶνας τὰς ὥρας αἵτινες μ' ἐχώριζον ἀπὸ τῆς προσφιλοῦς μου πόλεως...

Ἐνῶ ἐπὶ τῶν κεράμων τῆς στέγης ἐτυμπάνιζον ἐρρυθμῶς τῆς βροχῆς οἱ θρόμβοι κ' ἐπὶ τῶν ὑελωμάτων τῶν παραθύρων ἐκυλίοντο κρουνηδόν

των νεφών τὰ δάκρυα, ἐγὼ ἐπλήρουν τοὺς θύλακας τοῦ δερματίου διασακκίου μου διὰ τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν βιβλίων μου, τῶν μόνων τοῦ ταξειδίου μου ἀποσκευῶν. Ἔσπευδον δ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας νὰ περατώσω τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς νὰ συνετέμενο οὕτω τῆς ἐπὶ πλέον διαμονῆς μου ὁ χρόνος, ἐνῶ θ' ἀνεχώρουν πάντοτε μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Περὶ τὴν ἐσπέραν ἢ βροχὴν κατέπαυσε καὶ ἡ δύσις ἐφωτίσθη φλογερὰ ἐντὸς σκιερωτάτου περιβλήματος ὡς θυρὶς καμίνου. Ἡ μεταβολὴ αὕτη καὶ ἡ προσδοκία τῆς ἀναχωρήσεως μοὶ ἀπέδωκαν πλήρη τὴν εὐθυμίαν καὶ κατῆλθον εἰς τὸ χωρίον ἐν' ἀποχαιρέτισίω τοὺς γνωρίμους μου.

Ἰπὸ τὴν ἀναλαμπὴν τῶν κλιβάνων ἐφεγγόβδουν ὑγραὶ αἱ ἐπικλινεῖς κεραμοστρωτοὶ στέγαι τῶν ἀγροτικῶν οἰκίσκων καὶ τὰ ἀσβεστόχριστα κατώφλια. Πανταχόθεν μὲ προέπεμπον δι' εὐχῶν, συχνότατα ἀναλελυμένων ἐντὸς βράχης, πολλοὶ δὲ καὶ μοὶ ἀπέδωκαν τὴν ἐπίσκεψιν δι' ἐσπερίδος, ἣν παρέτειναν μέχρι τῆς δεκάτης ὥρας. Ἀπῆλθον τότε, ἀλλ' ἐγὼ καὶ μόνος ἠγγύπησα ἐπὶ μακρὸν κ' ἐκοιμήθην μὴ μίαν ὥραν ἐνδεθυμένος ὅπως ἤμην.

Ἀφυπνισθεὶς ἤνοιξα τὸ παράθυρον. Ὁ καιρὸς εἶχε πάλιν ἀλλάξῃ ὄψιν. Ἐνῶ ἀστέρες τινὲς ἐλαμπόν ὑψηλά, ἀλλὰ πέραν ἀπὸ τοῦ Πηλίου ὠρθοῦτο κόλασις ὄλη μαύρων νεφῶν καὶ ἀστραπαὶ ἐχάρασσον τὰς κορυφὰς αὐτοῦ. Ἀσφαλὲς προμήνυμα βραδείας βροχῆς ἦτο τοῦτο, ἀλλ' ἀδιάφορον ἐγὼ θὰ ἀνεχώρουν καὶ ἂν ἐγένετο κατακλυσμός.

Ὁ ἀγροφύλαξ, ὅστις θὰ μὲ συνώδευεν εἰς Ὠρεοὺς, ἦλθε μετ' ὀλίγον σύρων φορητὸν ἵππον ἀπὸ τοῦ σχοινίου. Προσέδεσα τὸ διασάκκιον ἐπὶ τοῦ σάγματος, παρέλαβον διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον βραεῖαν χωρικὴν κάπαν καὶ ἵππευσα. Τὸ σκότος καθίστατο πυκνότερον καὶ ὁ ἀγροφύλαξ ὠδήγει τὸ ζῶον πρὸς τὴν κατωφερῆ ἀτραπὸν πεζῆ προπορευόμενος. Ἐβαδίζομεν διὰ τοῦ δάσους. Τὴν σκοτεινὴν σιωπὴν ἐπλήρουν μόνον ἀπομακρυσμέναι ὕλακαὶ κυνῶν, οὓς εἶχεν ἀφυπνίσῃ ὁ ποδοβολητὸς τοῦ ἵππου μου, καὶ θρῆνοι γλαυκὸς διακεκομμένοι, προκίγγελοι τῆς καταγίδος.

Ὅπου τὰ πεῦκα ἦσαν συμφυῆ καὶ τὰ μεταξὺ τῶν κορμῶν διάκενα ἐπλήρουν σχίνοι καὶ πρῖνοι, ὁμοιάζον ἐν ὄλῳ ὀγκώδη σύννεφα καταπεσόντα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου δὲ μονήρη τινὰ ὠρθοῦντο ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, ἰσχνὰ τοὺς κορμούς καὶ σφαιροειδῆ ἐπάνω, φανταστικὴν ἐλάμβανον ὄψιν καὶ ἀπετυπῶντο παμμέλανα ἐπὶ τοῦ σκιεροῦ κενοῦ ὡς γιγάντιοι μαύρων κεφαλαὶ ἐπὶ πασσάλων ἐστηλωμένοι.

Καὶ ἡμεῖς ἐβαδίζομεν πάντοτε ἐμπρός, ὅτε

μὲν ἐπὶ βορβόρου, ὅτε δ' ἐπὶ ὀλισθηρῶν χαλίκων καὶ συχνότερον ἀσφοπιτὶ ἐπὶ μαλακοῦ τάπητος ἐκ ξηρῶν φύλλων πεύκης. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἱ ἀστραπαὶ κατέστησαν φωτεινότεραι. Εἰς ἐκάστην ἀναλαμπὴν ἠδυνάμην νὰ διακρίνω τὴν καστανόχρην μυτηρὰν καλύπτραν τοῦ ὀδηγοῦ μου καὶ τὴν στιλπνὴν κἀνανα τοῦ μακροῦ κερυφυλλίου του· κύκλῳ δὲ καὶ πέραν τὰ κάθυγραφυλλάματα τῶν δένδρων, καὶ θάμνων περιεβάλλοντο στιγμαίως διὰ τῆς αἴγλης λαξευτοῦ μαρμάρου, καὶ πού ἐγγύτατα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς ἀτραποῦ ἐπορφυροῦντο ὑπὸ τοῦ ἀκαριαίου φωτὸς τὰ ὠριμάσαντα κόμματα.

Ἡ καταιγὶς προσῆγγιζεν ὀλονέν. Τὸ Πήλιον εἶχε κατακλυσθῆ καὶ ἡ θάλασσα τοῦ πορθμοῦ βαθμηδὸν ἐθολοῦτο. Βιαιότατος δ' ἄνεμος ἐκκένωθεις αἴφνης ὡς ἂν ἦτό που πεπιεσμένος, οὐχὶ ἄνεμος ἀλλ' εἶδος παγωμένου ἀτμοῦ, ἐκύρτωσεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὰ ὑψικάρηνα πεῦκα καὶ συνέτριψε μετ' ἀπαισίου τριγμοῦ τὰ μᾶλλον δυσπειθῆ. Μία ἀστραπὴ μ' ἐτύφλωσε, μία βροντὴ μ' ἐκώφανε, καὶ μόλις ἐκαλύφθη ὑπὸ τὴν βαρεῖαν κάπαν, ἀπὸ τὰ διερωγῶτα νέφη πλήμμυρα ὕδατος ἐχύθη ἐφ' ἡμᾶς.

Ἐπρεπε νὰ σταματήσωμεν, ἕως οὐ παρέλθῃ ἡ πρώτη ὄρμη. Βαδίζοντες εἰς τὰ τυφλά ἐκινδυνεύομεν νὰ συντριβῶμεν ἀπὸ τινος κρημοῦ ἢ νὰ παρασυρθῶμεν ὑπὸ χεμάρρου, διότι καὶ ὑπ' αὐτοὺς τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ἤκουον κοχλάζουσαν ῥοὴν ὑδάτων. Ἄλλως καὶ τὸ ταλαίπωρον ζῶον ἤρνεϊτο νὰ προχωρήσῃ. Ὁ ἀγροφύλαξ ἐλόξευσε πρὸς δεξιὰ σύρων τὸν ἵππον ὑπὸ σκιάν πυκνῆς πεύκης καὶ ἐσταμάτησε παρὰ τὸν κορμόν. Ἐβρεχόμεθα καὶ ἐκεῖ ἀλλὰ κἄπως ὀλιγώτερον.

Ἐν τούτοις ἡ καταιγὶς ἐμαίνετο ὀλονέν. Ἀλύσεις κεραυνῶν περιέδενον τὰ σύννεφα καὶ τὰ βουνὰ καὶ βρονταὶ συνεχεῖς ἔσειον τὸ ἔδαφος· ἐσύριζον δὲ μαστιγοῦσαι τὸ κενὸν αἱ αἰχμηραὶ τῶν πεύκων κορυφαὶ ὑπὸ τὴν διηνεκὴ τυραννίαν τοῦ ἀνέμου, καὶ ἀλγοῦντα συνέτριζον τὰ ὄστα καὶ ἐγόγγυζον τὰ φθισιῶντα στέρνα τῶν γηραιῶν πλατάνων.

Ὁ ἵππος πτοηθεὶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῶν στοιχείων ἐφρικία τινάσσων τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς χαίτης καὶ ἐχρημέτιζεν ἀσθμαίνων εἰς πάντα δούσον βροντῆς. Ἐκράτει δ' αὐτὸν σφιγκτὰ ἀπὸ τῆς σιαγῆνος ὁ ὀδηγός μου ἵνα μὴ τραπῆ αἴφνης εἰς φυγὴν ἀνὰ τὸ δάσος. Καὶ ἐγὼ καθηλωμένος ἐπ' αὐτοῦ, ὑπὸ τὸ βάρος τῆς κάπας διπλασιασθὲν ἐκ τοῦ ὕδατος, ὅπερ εἶχεν ἀπορροφήσῃ, ἀνελυθὴν εἰς ἰδρώτα. Ἀδυνατῶν δὲ νὰ κινήσω τὰ μέλη ἐντὸς τοῦ ἀλυγίστου ἐκείνου περιβλήματος, συνεσπερούμην μεθ' ὑπομονῆς ὡς ὁ ἦρωας δημῶδους τινὸς παραμυθίου ὁ κλεισθεὶς ἐν σανιδίῳ κιβωτίῳ ὑπὸ ἀγρίου δράκοντος.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δυσαρέστῳ ἐκείνῃ θέσει διατελῶν παριστάμην ἀκούσιος θεατῆς τοῦ καταπληκτικοῦ δράματος, ὅπερ ἐξετυλίσετο ἀνὰ τὴν πλάσιν.

Εἶν' εὐμορφος ἡ φύσις ἀφυπνιζομένη ἐν διανθει περιβολῇ κατὰ τὰς ῥοδαλάς τοῦ ἔαρος πρώτας. Καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς θερινῆς μεσημβρίας, ὅταν οἱ τέττιγες ἄδωσιν ἐπὶ τῶν κλάδων τὸ ἀτελείωτον μινύρισμα τοῦ καύσωνος καὶ οἱ πέτονες θερμαίνωσι τὰς φαλακρὰς αὐτῶν κεφαλὰς εἰς τὸν ἥλιον, μυστήριόν τι πληθρὸς θεληγῆτρων ἀπλοῦται ἀνὰ τοὺς ξανθοὺς ἀγρούς καὶ τὰς χλωρὰς ὄχθας τῶν βουκίων. Καὶ τὰς πρώτας ἐσπέρας τοῦ φθινοπώρου, ὅταν ὑπὸ τὸ λευκάζον σεληναιὸν φῶς αἱ κωνιορτώδεις ὁδοὶ καὶ αἱ στέγαι καὶ οἱ χέρσοι ἀγροὶ ἀπαυγάζουσιν ὡς ὑπὸ χιόνος κεκαλυμμένοι, εἶνε ἡ φύσις εὐμορφος ἀληθῶς. Ἄλλ' ἀπαθῆς, ἀκίνητος, ἀδιάφορος, ἀναίσθητος...

Ζωὴν, κίνησιν, αἰσθησιν, ἀναλαμβάνει μόνον ὑπὸ τὴν ὀργὴν τῆς καταιγίδος. Τότε τὰ τόσα ἄψυχα πλάσματα ἀληθῶς μεταβάλλονται εἰς δρώσας ὑπάρξεις. Καὶ ἄνεμοι καὶ κεραυνοὶ καὶ σύννεφα καὶ βουνὰ καὶ δένδρα καὶ χεῖμαρροι συγχροῦνται καὶ παλαίουσιν ἀμυνόμενα ἐν καρτερίᾳ ἢ ἐπιτιθέμενα μετὰ λύσσης, νικῶντα ἢ ὑποχωροῦντα, ὑποκύπτοντα ἢ ἀντέχοντα. Οἱ λαοὶ πάντες καὶ ὁ ἑλληνικὸς ἐπλασαν τόσους μύθους προσωποποιούντας τὰ στοιχεῖα τῆς καταιγίδος καὶ τῆς θεῆλλης, διότι ἄλλως δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγήσωσι τὴν δράσιν αὐτῶν...

Δὲν ἤστραπτεν οὐδ' ἐβρόντα πλέον καὶ ἡ βροχὴ εἶχε κοπάσῃ ἐπικαισθητῶς. Ἐκολουθήσαμεν καὶ πάλιν τὴν ὁδὸν βραδεῖ βήματι. Ὁ ὀδηγός μου ἐκράτει σιγάρον εἰς τὸ στόμα κ' ἐν τῇ ψηλαφητῇ ἐκείνῃ σκοτίᾳ μόνον παρήγορον φῶς ἐβλεπον ὑπὸ τὸν θόλον τῆς καλύπτρας του τὴν σπινθηροβόλησιν αὐτοῦ φωτίζουσαν ἐπὶ στιγμὴν τὴν μαύρην δασύτριχον μορφήν του καὶ τὴν λευκὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου μου. Εἰς οὐδὲν ἄλλο προσεῖχον τὸν νοῦν πλέον, εἶχον ἀπηυδῆσῃ, κ' ἐνῶ τὸ σῶμά μου ἦτο καθιδρόν, τὰ ὑποθηματὰ μου ἐπληροῦντο ὕδατος· ἡ δὲ ἀφόρητος κάπα ἐξηκολούθει νὰ μοῦ συντριβῇ τοὺς ὤμους. Ἐπρεπε δὲ νὰ ταχύνωμεν τὸ βῆμα, διότι τὸ ἀτμόπλοιοι πολλὰκις διήρχετο ὄρθρου βαθὸς διὰ τῶν Ὠρεῶν καὶ μόνον αὐτὸ ἔλειπε, νὰ μὴ προφθῶσω!

Ὁ ἀγροφύλαξ ἔσυρε πάντα τὸν ἵππον ἀπὸ τοῦ σχοινίου καὶ ἐγὼ κατελαμβανόμενος βαθμηδὸν ὑπὸ δυσθυμίας πάλιν καὶ ἀπελπισίας. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι μοιραίως ἐπέπρωτο νὰ μὴ φθάσω ποτὲ εἰς Ἀθήνας. Ἡ τεταραγμένη φαντασία μου ἐπλαττεν ἐμπόδια ἀπροσδόκητα, τὰ ὅποια θὰ μ' ἐκράτουν ἐκεῖ, κ' ἐβλεπον ὡς ἐν δράματι ἀναχωροῦντα πλοῖα κ' εὐτυχεῖς ἐπιβά-

τας... Ἐρθασα μέχρι τοῦ νὰ ὑποπτευθῶ καὶ τὸν πιστὸν μου ἀγροφύλακα. Ἡ σιωπὴ του μὲ ἀνησυχεῖ. Τίς οἶδεν ἂν δὲν ἐμελέτα ἐγκλημα; Ἐν τῇ ζοφερᾷ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ ἠδύνατο ἀκινδύνως νὰ μὲ φονεύσῃ καὶ νὰ ληστεύσῃ τὰς ἀποσκευὰς μου.

Ὅχι, ὄχι! εἰς Ἀθήνας δὲν θὰ ἐπανέλθω πλέον. Καὶ ἡ μωρὰ αὕτη ἰδέα μοὶ καθίστα ταύτας πολλαπλασίους προσφιλεῖς. Ἦρχοντο καὶ μὲ περιστοιχίζον ἐκεῖ ἀστέρες ἐν τῷ σκότει, τῶν φιλητάτων μου αἱ μορφαί. Μοὶ προσεμειδίων χεῖλη πλήρη ἀγάπης, μὲ ἠτένιζον ὀφθαλμοὶ πλήρεις ἐλπίδος καὶ χαρᾶς... Ὡ, ἀλλοίμονον ὅταν τὰ αἰσθήματα τῆς καρδίας πλημμυρῶσιν τὸν λογισμὸν, ἀλλοίμονον ὅταν αἰσθάνεται τις μόνον καὶ δὲν συλλογίζεται! Αἱ πλεῖστα δυστυχίαι εἶνε ταυταῖαι: μᾶλλον ἐφευρέσεις τῆς καρδίας ἢ ἀνακαλύψεις τοῦ λογικοῦ.

Ἄλλ' αἴφνης κλονισμὸς βίαιος διέκοψε τὰς μωρὰς ἀνησυχίας μου καὶ σχεδὸν μ' ἐτίναξε κατὰ γῆς. Διηρχόμεθα μικρὰν ξυλίνην γέφυραν ὁ ἔτερος τῶν προσθίων ποδῶν τοῦ ἵππου ἐβυθίσθη ἐντὸς τοῦ μεταξὺ τῶν ξύλων κενοῦ καὶ τὸ δυστυχὲς ζῶον κατέπεσε πρηνές. Θαύμα εἶνε πῶς δὲν εὐρέθη ἐντὸς τοῦ βουκίου, τὸ ὅποιον εἶπε μαῦρον ὑπὸ τὸ στενὸν ξύλινον ζεύγμα.

Ὁ ἀγροφύλαξ βλασφημῶν προσεπάθει ν' ἀνεγείρῃ τὸν ἵππον. Ἄλλ' εἰς μάτην, διότι ὁ ποῦς αὐτοῦ εἶχε σφηνωθῆ μεταξύ τῶν ξύλων. Εἰς τὰ σκοτεινὰ ψηλαφούντες ἀφῆρέσαμεν τὸ ἐλαφρὸν αὐτοῦ φορτίον ὅπως τῷ ἀποδώσωμεν πλήρη ἐλευθερίαν κινήσεων, καὶ ἐκβιάζοντες αὐτὸν διὰ παρακελεύσεων κατωρθώσαμεν νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν.

Εὐτυχῶς δὲν ἔβρεχε πλέον, ἀλλ' ἡ ὥρα παρήρχετο ταχεῖα καὶ εἶχουμεν ἀκόμη ὁδὸν μακράν. Ἴππευσα παραγγέλλων τὸν ὀδηγὸν νὰ ταχύνῃ ὅσον ἠδύνατο τὸ βῆμα. Ἀλλὰ—νέον ἀνυπέβλητον κώλυμα!—ὁ ἵππος μωλωπισθεὶς ἐχώλαινε καὶ ἤρνεϊτο νὰ προχωρήσῃ. Ἐπέξευσα λοιπὸν καὶ πάλιν, κ' ἐνῶ ὁ χωρικὸς ἀνάψας νέον σιγάρον ἐλλείψει ἄλλου φωτὸς περιεργάζετο ὑπὸ τὰς σπινθηροβόλησεις αὐτοῦ τὸ γόνυ τοῦ ζώου, ἀπορρίψας τέλος τὸ φορτίον τῆς κάπας ἐσυλλογίζομην περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ ἡ ἀπελπισία μου τόσον εἶχε κορυφωθῆ, ὥστε λόγοι πείσματος καὶ ὀργῆς ἐπὶ τῇ ἀτυχίᾳ διέστελλον τὰ χεῖλη μου.

Πῶς νὰ υπάγω μέχρις Ὠρεῶν; Ὑπελείπετο ἐτι διάστημα ὥρας μιᾶς μέχρι Ἐπρωχωρίου, ὅπου θὰ ἠδυνάμην νὰ εὕρω ἄλλο ζῶον. Δὲν μ' ἐφόβιζεν ἡ πεζοδρομία, ἀλλὰ τὸ σκότος καὶ ὁ βόρβορος καὶ τὰ ἐκ τῆς βροχῆς ῥυακία. Ἐπειτα ἐπρεπε νὰ προχωρήσω μόνος, διότι τὸ ζῶον μόλις ἐβάδιζε συρμένον. Ὁ ἀγροφύλαξ ἠδύνατο τὸ πολὺ νὰ τὸ φέρῃ εἰς Ἐπρωχώριον βραδέως καὶ νὰ τὸ

ἀφήση ἐκεῖ. Διὰ τὰς ἀποσκευάς μου δὲν μ' ἔμελεν, ἄς ἤρχοντο καὶ διὰ τοῦ προσεχοῦς ἀτμοπλοίου, ἐγὼ ὅμως ἔπρεπε νὰ φθάσω μέχρι τοῦ ὄρθρου εἰς τὴν ἀκτὴν.

Καιρὸν δὲν εἶχον νὰ χάνω καὶ ἡ ἀπόφασίς μοι ἔδωκε θάρρος. Μὲ τὸ μικρὸν μονόκωννον ὄπλον μου εἰς τὸν ὄμιον καὶ τὴν βακτηρίαν ἀνὰ χεῖρας ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον. Κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω ποσάκις ὠλισθήσα καὶ ποσάκις ἐπάτησα ἐντὸς λιμναζόντων ὑδάτων. Εὐτυχῶς δὲν ἐκινδύνευον νὰ παραπλανηθῶ μίαν μόνον ὁδὸν εἶχον ἐμπρός.

Οἱ βεβρεγμένοι θάμνοι προσετρίβοντο ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων μου, τὰ δένδρα μ' ἐρράντιζον δαψιλῶς, ἀλλ' ἐβάδιζον, ἐβάδιζον γοργῶς. Ἐπάτουν τέλος ἐπὶ χαλίικων καὶ ἀμυώδους γῆς εἶχον κατέλθῃ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἐηροχωρίου. Ἄλλ' ἐκεῖ—δυστυχία!—μοὶ ἔφρασε τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορεῖαν νέον κώλυμα. Ὁ Ἐηριάς, ποταμὸς ἄξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ συνήθως, τὴν νύκτα ἐκείνην εἶχε πληρώσει δι' ὑδάτος τὴν εὐρείαν κοίτην αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸ φῶς ἐνὸς πυρείου ἠρέυνησα τὸ πλάτος αὐτοῦ· ἦτο ἀδύνατον νὰ διαβῶ ἀκινδύνως. Ἐκόπησαν ὅλαι αἱ δυνάμεις μου πλέον, ἐσβέσθη τὸ θάρρος μου πρὸ τοῦ ὑγροῦ φραγμοῦ, ὅστις μοὶ ἔκοπτε τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας πορεῖαν μου, καὶ—πρᾶγμα ἀπίστευτον—μία ἰδέα διήλθε τοῦ παραλελυμένου λογισμοῦ μου, ἡ ἰδέα τῆς αυτοκτονίας. Ἐκεῖ ὡς ἐν διπλῷ πανοράματι εἶδον πρὸ ἐμοῦ τὴν ζωὴν μου ὅλην τὴν παρελθούσαν καὶ τὴν ζωὴν μου τὴν μέλλουσαν, καὶ ἦσαν τόσον ὠραῖαι, τόσον εὐτυχεῖς καὶ αἱ δύο. Καὶ ἔπειτα μέσῳ τῶν δύο προσέβλεψα πρὸ ἐμοῦ ὡς τέρας τὸν ἀπαίσιον αὐτὸν ποταμὸν ὅστις τὰς ἐχώριζεν. Ὁρῆσις παρὰ τὸ ὕδωρ ἐκύφα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς παλάμης καὶ ἐδάκρυσα, ἐδάκρυσα ἀληθῶς.

Ποδοβολητὸς ἵππου μὲ ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς οἰκτρᾶς ἐκείνης θέσεως καὶ φωνὴ γνώριμος ἔκραξε τὸνομά μου. ἦτο ὁ ἀγοροπόλις ἐπιππος. Ἐπέζευσε καὶ μοὶ διηγήθη εἰς ὀλίγα λόγια ὅτι τὸν ἵππον μου ἀδυνατοῦντα νὰ βαδίσει ἐπὶ πλέον κατέλιπεν εἰς τὸ χωρίον Βυστρίτζαν, ὅπουθεν παραλαβὼν ἄλλον ἵππον ἔσπευσε νὰ μὲ προφθάσῃ. Εὐνόητος εἶνε ἡ χαρὰ μου ἵππευσα καὶ λοξοδρομήσαντες ὀλίγον διήλθον τὸν ποταμὸν εἰς πόρον τινὰ γνωστὸν τῷ ὄδηγῳ μου. Τίποτε δὲν μας ἐκράτει πλέον· ὁ ἵππος ἦτο εὐρωστος καὶ ἡ ὁδὸς ὁμαλή, μετὰ τινὰ δ' ὠραν ἐβαδίζομεν ἐπὶ τῆς ἀπὸ Ἐηροχωρίου εἰς Ὁρεοὺς ἀμαξίτου ὁδοῦ.

Ὁ οὐρανὸς καθίστατο ὀλονὲν καθαρῶτερος καὶ τμήμα σελήνης πλανώμενον μέσῳ τῶν μαύρων νεφῶν ποῦ μὲν ἐπρόβαλλε χρυσίζον, ποῦ δὲ κατετρώγετο ὑπ' αὐτῶν. Πέραν δ' ἡ ἀνατολὴ ἐποροφροῦτο ὑπὲρ τὰ βουνὰ τῆς Θεσσαλίας.

Μολις ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ἐπίνειον τῶν Ὁρεῶν

ἀφίκετο τὸ ἀτμόπλοιο. Ἄν ἐβραδύνομεν ἐτι πέντε λεπτά, θὰ ἔμενον ἐκεῖ ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἀκόμη. Ἐρρίφθη ἐντὸς λέμβου βεβρεγμένος καὶ ῥιγῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἐκοιμώμενη ἐν τῇ στενῇ μου κοιτίδι. Ἐξύπνησα μετὰ μακρὸν ὕπνον ἐντρομος, διότι ὠνειρεύθη ὅτι τὸ ἀτμόπλοιο ἤρνεϊτο νὰ μὲ παραλάβῃ ἐξ Ὁρεῶν.

Ἐνεδύθη καὶ ἀνήλθον εἰς τὸ κατάστρωμα. Φῶς ἡλίου μ' ἐθάμβωσεν· ὁ οὐρανὸς ἐθολοῦτο ὑπὲρ τοὺς ἰστούς τοῦ πλοίου γαλανός, ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου νέφους, καὶ τὸ πέλαιος ἐρρυτιδοῦτο μόλις χρυσίζον ὑπὸ τὰς διπλᾶς θωπέας τῆς αὔρας καὶ τοῦ ἡλίου.

Τὸ δρᾶμα τῆς νυκτὸς εἶχε λήξῃ καὶ γαλήνη ἠπλοῦτο πάλιν ἐπὶ τοῦ κόσμου. Ὡς ἐὰν δ' ἐν τῇ ψυχῇ μου κατωπρίζετο τὸ σύμπαν, ὅπως ἐντὸς σταγόνος ὕδατος, ἔλαμπεν ἤδη κ' ἐν αὐτῇ τῆς εὐτυχίας ἡ αἰθρία καὶ μετὰ τῶν νεφῶν τοῦ οὐρανοῦ εἶχον παρέλθῃ καὶ ἀποσβεσθῇ τελειῶς αἱ ἀγωνίαι τῆς θυελλώδους ἐκείνης νυκτὸς.

Καὶ ἠλήθευεν ἄπαξ ἐτι ὁ στίχος τοῦ ποιητοῦ:

Περγούρ ἢ Λύκαις κ' εἶρ' αἰῶνια ἢ χαρά!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ

ΤΑ ΗΦΑΙΣΤΕΙΩΔΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ

ὁ ὀργανισμὸς τῆς γῆς.

Α'

Δυσπιστία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ τρέμον ἔδαφος καὶ συναίσθησις τῆς σμικρότητος αὐτοῦ.—Ἀναζητήσις τοῦ αἰτίου τῶν σεισμικῶν κλονισμῶν.—Ἡ γῆ ἀποτελεῖ σφόν καὶ πολυσύνθετον ὀργανισμὸν, ὅστις ἐγκλείει ἰσχυρὰς δυνάμεις ἐν ἀκαταπαύστῳ ἐνεργείᾳ.—Ἱστορία καὶ ἀνάπτυξις τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γῆς.—Ἡ γῆ ἦν ἐστία ἰσχυρᾶς θερμότητος καὶ μάζα ἀερώδης καὶ φεγγοβολούσα—Βαθμιαία ἀπώλεια τῆς κεντρικῆς θερμότητος καὶ περιφερικῆς στερεοποίησις τοῦ πρώτου στρώματος τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.—Ἀνωμαλίας τῆς ἐπιφανείας τοῦ φλοιοῦ καὶ ἐξηγήσις αὐτῶν.—Ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν σεισμῶν ἐκ τῆς συγκεντρικῆς συστολῆς τῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ὁ ἄνθρωπος συνήθως βαδίζων ἐπὶ ἔδαφος στερεοῦ καὶ ἀκινήτου (τοῦλάχιστον κατὰ τὸ φαινόμενον) καταλαμβάνεται ὑπὸ τῷ τρόμῳ ἰσχυροῦ, ὅταν αἴφνης αἰσθανθῇ τὸ ἔδαφος τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐνόμιζεν ἀσφαλές καὶ ἀκλόνητον, νὰ σειεται καὶ τρέμῃ. Συναισθάνεται τότε ἀπέναντι τοῦ γιγαντώδους τούτου φαινομένου τὴν ἀπειρον αὐτοῦ σμικρότητα καὶ ἀδυναμίαν καὶ βλέπει ἑαυτὸν ἀνίσχυρον καὶ ἐκτεθειμένον ἀνυπεράσπιστον ἀπέναντι τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν τῆς σεισμικῆς ταύτης δυνάμεως, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἐκ τῶν ἀσθενῶν ἔργων αὐτοῦ εἶνε ἱκανὸν ν' ἀντιστῇ.

Κατάπληκτος ἐκ τῆς γιγαντώδους δυνάμεως

τοῦ φαινομένου τούτου καὶ περιδεῆς ἐκ τῶν καταστρεπτικῶν διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἀείποτε προσεπάθησε νὰ γνωρίσῃ τὴν φύσιν τῆς δυνάμεως ταύτης, τὴν πρώτην παραγωγὸν αἰτίαν τοῦ φοβεροῦ τούτου φαινομένου.

Θεωρῶν δ' ἐν ἀρχῇ τοὺς σεισμοὺς ὡς φαινόμενον, ἀνώμαλονπαρὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους συμβαίνον ἀπέδωσε πολλάκις τὴν σεισμικὴν ταύτην δύναμιν εἰς ὑπερφυσικὰς αἰτίας, εἰς τὴν ἰργὴν τῶν θεῶν ἢ τὴν ἐπενέργειαν διαφόρων πνευμάτων.

Ἐπὶ μακροῦς δ' αἰῶνας διετέλει εἰς τὴν πλάτνην ταύτην, μέχρις οὐ ἡ ἐπιστήμη ὁσημέραι ἀναπτυσσομένη ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ σεισμοὶ οὐ μόνον ὀφείλονται εἰς φυσικὰς ὅπως αἰτίας, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀποτελοῦσιν ἐν ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων φαινομένων τῆς ἐν γένει ἀναπτύξεως τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γῆς.

Ἡ ἐπιστήμη διδάσκει ἡμᾶς σήμερον, ὅτι ἡ γῆ ἀποτελεῖ σφόν καὶ πολυσύνθετον ὀργανισμὸν, οἱ δὲ σεισμοὶ ἐν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων φαινομένων, δι' ὧν ἐκδηλοῦται ἡ ζωτικότης καὶ ἡ προοδευτικὴ ἀκατάπαυστος κίνησις τοῦ θαυμαστοῦ τούτου ὀργανισμοῦ.

Πᾶς τις παρατηρῶν τὰς ἀκινήτους ἀπεράντους ἐκτάσεις τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ τὰ ἀκλόνητα ὑψηλὰ καὶ ὑπερμεγέθη ὄρη, νομίζει, ὅτι ἡ γῆ ἐνὲ τις ὕλη ἀδρανῆς καὶ νεκρά. Ἐν τούτοις σπουδάζων ἐν γένει τὴν ἱστορίαν αὐτῆς καὶ τὴν μέχρι σήμερον βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν τῆς θέλει θαυμάσει ἀνακαλύπτων, ὅτι ἡ γῆνη αὕτη σφαῖρα,—ἡ γιγαντώδης μὲν ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὡς κόκκος δ' ἄμμου διὰ τὸ σύμπαν—συνίστηται ἐν συνόλῳ ὀργανισμὸν εὐφυᾶ καὶ πολυσύνθετον, ὀργανισμὸν ἐγκρύπτοντα ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν φαινομενικὴν ἀδράνειαν τοῦ ἔδαφους ἰσχυρᾶς δυνάμεως ἐν ἀκαταπαύστῳ ἐνεργείᾳ, αἰτίνες ἐκ τῆς γενέσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον ἀλληλοδιαδόχως μετέβαλον τὴν σύστασιν, τὴν μορφήν καὶ τὴν διασκευὴν αὐτοῦ.

Τὸ πλῆθος κοινῶς θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς σωρείαν βράχων, πετρῶν καὶ χώματος. Σωρεία δὲ τοιαύτη οὐδὲν δύναται ἀφ' ἑαυτῆς. Ἐν τούτοις ἡ σωρεία αὕτη ἢ κατ' ἐπιράνειαν ἀκινήτου καὶ ἀδρανῆς εἶνε ἡ ἐστία πλείστον κολοσσικῶν ἐπεξερρασιῶν συντελουμένων ἀκαταπαύστως ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τῇ ἐπιδράσει γιγαντωδῶν δυνάμεων. Ἡ σωρεία αὕτη ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον νεκρὰ συνίστηται, ὡς εἶπομεν, ὀργανισμὸν θαυμαστον διατελοῦντα εἰς ἀδιάλειπτον κίνησιν καὶ ἐγκλείοντα παντοίας φυσικὰς καὶ χημικὰς λειτουργίας, ὧν ἐλάχιστη μόνον ἐκδήλωσις εἰσὶν οἱ κατὰ καιροὺς κραδασμοὶ τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς

οἱ καλούμενοι σεισμοί, ὡς θέλομεν ἴδει εὐθύς ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Ὅπως δὲ κατανοήσωμεν καλῶς, πῶς γίνονται οἱ σεισμοί, ἀνάγκη ὅσον τὸ δυνατόν συντόμως καὶ εὐκρινῶς νὰ προβῶμεν εἰς μερικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ τῆς γῆς καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν μικρὰν ἰδέαν, τί ἦτο ἡ γῆ ἐν ἀρχῇ τῆς υπάρξεώς της, καὶ πῶς βαθμηδὸν ἐφθασεν εἰς τὴν εὐρηται σήμερον κατάστασιν, ὅσον αἰ ἐκ τῆς ἐπιστήμης ἔρευναι καὶ γνώσεις ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν τοῦτο.

Ἡ γῆ ἐν ἀρχῇ, ὡς συμφωνοῦσι περίπου πάντες οἱ ἐπιστήμονες, ἦτο ἐστία ἰσχυρᾶ θερμότητος, ἣτις διετήρει πάσας τὰς οὐσίας, ἐξ ὧν συνίστατο, εἰς ἀτμώδη κατάστασιν. Δὲν ἦτο ἐπομένως ἡ γῆ τότε εἰμὴ μᾶζα ἀερώδης, πλήρης ἀτμῶν καὶ ὁμίχλης, διάπυρος, καὶ ἐκπέμπουσα πᾶσι αὐτῆς, ὡς ὁ ἥλιος, φῶς καὶ θερμότητα.

Ἄλλ' ἡ ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων ἐκπομπὴ αὕτη τῆς θερμότητος ἐξησθένει βαθμηδὸν τὴν θερμογόνον δύναμιν τῆς γῆνης ἐστίας, ὡς ἐκ τοῦ ὁποῦ ἡ θερμότης βαθμηδὸν κατήρχετο εἰς τὰ περιφερικὰ μέρη, αἱ δὲ εἰς ἀτμώδη κατάστασιν οὐσίαι, αἰτίνες εὐρίσκοντο εἰς τὰ βαθμηδὸν ἀποψυχόμενα περιφερικὰ ταῦτα μέρη, κατ' ὀλίγον σὺν τῇ ἐξασθενήσει τῆς θερμότητος συνεπυκνοῦντο καὶ μετέβαινον εἰς ὑγρὰν κατάστασιν. Ἄλλὰ καθ' ὅσον ἡ θερμότης ἐξηκολούθει ἐτι νὰ ἐξασθενῇ εἰς τὰ περιφερικὰ στρώματα, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἱ ὑγραὶ οὐσίαι τῶν στρωμάτων αὐτῶν ἐξηκολούθουν νὰ μεταβαίνωσι βαθμηδὸν εἰς πυκνοτέραν καὶ στερεωτέραν κατάστασιν, καὶ πολλὰ τότε τῶν ὑγρῶν αὐτῶν οὐσιῶν ἐστερεοποιήθησαν ἐκ τῶν περιφερικῶν στρωμάτων κατὰ στοιβάδας.

Ὅτως ἐσχηματίσθη τὸ πρῶτον στερεόν στῶμα τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τὸ ὅποιον, ὡς εὐνόητον, ἦτο λεπτότατον καὶ ἔλαβε τὸ σφαιρικὸν ἐπίμηκες σχῆμα τῆς γῆς, λείον καὶ ἄνευ ἀνωμαλιῶν κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν.

Οἱ πλείστοι τῶν γεωλόγων ἰσχυρίζονται, ὅτι μετὰ ταῦτα τὰ ἐντὸς περιελισθέντα ἀέρια καὶ οἱ ἀτμοὶ ἀεζάνοντες καὶ συμπιεζόμενοι ἐξώθουν καὶ διερρήγνουν πολλαχοῦ τὸν λεπτόν φλοιὸν αὐτὸν ἐνδίδοντα εὐκόλως εἰς τὴν ἐκ τῶν ἐσωθεν πίεσιν τῶν ἀερίων, ὡς ἐκ τοῦ ὁποῦ οὗτος πολλαχοῦ ἐπτυχοῦτο, ὑπεγείρετο εἰς ὕψη, ὑφίζανε, συνεπιέζετο, καὶ παρήγαγε τὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἔδαφους τὰς καὶ σήμερον ἐπ' αὐτοῦ παρατηρούμενας.

Ἡ γνώμη αὕτη τῶν γεωλόγων ἢ γενικῶς σχεδὸν παραδεδομένη, ἐν τούτοις δὲν στηρίζεται καθ' ὅλοκληρίαν ἐπὶ ὀρθῆς βάσεως καὶ ἀπορούμεν πῶς κατάρθωσε μέχρι σήμερον νὰ διαδοθῇ ἐπὶ

τοσοῦτον καὶ ν' ἀναφέρεται παρὰ πάντων ἀδικρίτως ἄνευ τινὸς παρατηρήσεως.

Ἡμεῖς βεβαίως, καίπερ μὴ ἀξιούντες ἐπίσημον αὐθεντίαν ἐν τῇ γεωλογικῇ ἐπιστήμῃ, λογικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ἅμα σκεπτόμενοι εὐρίσκομεν ὅτι, ὅταν ἐσχηματίσθῃ ὁ πρῶτος φλοιώδης ἐπίπαγος τῆς γῆς, περιέκλεισεν ἐν τῷ κέντρῳ ἄτμους καὶ ἀέρια τὰ αὐτά, ἅτινα ὑπῆρχον καὶ πρῖν, ὅσα ἠδύνατο νὰ περικλείσῃ ἄνευ μεγάλης βίας· κατόπιν δὲ οὔτε ἄλλαι νέαι οὐσαὶ ἐξωθεν προσετέθησαν οὔτε ἄλλοι ἄτμοι, οὔτε ἄλλα ἀέρια, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ κεντρικὴ θερμότης ἠῤῥώθησε πλείοτερον, ὅπως οἱ ἄτμοι καὶ τὰ ἀέρια αὐξήσῃσι καὶ πιέσαντα ὑπερμέτρως διαορηξώσι τὸν ἀπαξ σχηματισθέντα φλοιόν. Ἐὰν δὲ τότε τὰ ἀέρια αὐτὰ περικλεισθέντα ἠνείχοντο, οὕτως εἰπεῖν, τὴν πίεσιν τοῦ φλοιοῦ, οὐδεὶς λόγος ὑπάρχει, ὅτι κατόπιν τὰ αὐτὰ ἀέρια μὲ τὴν αὐτὴν ἢ καὶ ἐλαττωθεῖσαν θερμοκρασίαν ἠῤῥώθησαν τὸ ποσὸν καὶ συνεπιέσθησαν πλείοτερον, ὥστε νὰ διαορηξώσι τὸν φλοιόν καὶ νὰ ὑπεγείρωσιν αὐτὸν κατὰ τόπους.

Πῶς ἄρα τότε ἐξηγοῦνται αἱ ἀνωμαλίαι αὐταί, αἱ ὑψώσεις καὶ καθιζήσεις, αἱ πτυχαι καὶ συρρικνώσεις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς; Ἀπλῶς διὰ τῆς ὁλονὲν ἐξακολουθήσεως ἀποψύξεως τῆς γῆς εἰς τὰ περιφερικὰ στρώματα καὶ τῆς ἐναποθέσεως νέων στερεῶν στοιβάδων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ φλοιοῦ κατὰ τὴν ἐξῆς ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης στηριζομένην ἡμετέραν γνώμην.

Εἶνε γνωστὸν, ὅτι οὐσαί τις ἐν ἀερώδει καταστάσει κατέχει πολὺ μεγαλῆτερον χῶρον, ἢ ὅταν συμπυκνωθεῖσα φέρεται εἰς στερεὰν κατάστασιν. Ὅταν ἐπομένως ὑποθέσωμεν, ὅτι τὸ πρῶτον στερεὸν στρώμα τῆς γῆς ἐπηκολούθησε κατόπιν ἐσωτερικῶς στερεοποίησις καὶ ἄλλου στρώματος, συμπεραίνομεν, ὅτι οἱ ἄτμοι καὶ τὰ ἀέρια, τὰ ὅποια συμπυκνωθέντα καὶ στερεοποιηθέντα ἐσχημάτισαν τὸ δευτέρον στερεὸν στρώμα, κατεῖχον πρῖν πολὺ περισσότερον χῶρον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς γῆς ἢ ἕδῃ, ὅτε ἐστερεοποιήθησαν. Ἀρὰ ὄγκος τῆς γῆς ἠλαττώθη σπουδαίως, καὶ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως ταύτης παρήχθη ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ πρώτου στρώματος τοῦ φλοιοῦ κενόν, ὅπερ φυσικῇ ἀνάγκῃ ἀπήτει νὰ πληρωθῇ.

Ἐνεκα τῆς αἰτίας ταύτης ἐπομένως τὸ πρῶτον στερεὸν στρώμα τῆς γῆς συνεστάλη συγκεντρικῶς, ὡς ἐκ τοῦ ὁποῦ παρήχθησαν αἱ πτυχαι καὶ συρρικνώσεις, αἱ ὑψώσεις καὶ κυρτώσεις τοῦ φλοιοῦ.

Δὲν εἶχεν ἐπομένως τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς πλεονάζοντα ἀέρια, ὅπως βιάσῃσι καὶ διαορηξάντα τὸν φλοιὸν ἐξέλθωσιν εἰς τὴν ἐλευθεράν ἐπιφάνειαν· τοῦναντίον μετὰ τὴν συμπύκνωσιν καὶ στερεοποίησιν τοῦ δευτέρου στρώματος ἔμεινε χῶρος πλεονάζων, χῶρος κενός, ὅστις ἐδέησε νὰ πλη-

ρωθῇ διὰ τῆς συστολῆς καὶ συρρικνώσεως πρὸς τὸ κέντρον τοῦ πρώτου λεπτοῦ φλοιοῦ.

Τοῦτο πάντοτε κατόπιν ἐξηκολούθει νὰ γίνεταί ἀκαταπαύστως. Οὕτω καθ' ὅσον ἡ θερμότης τῆς γῆς εἰς τὰ περιφερικὰ στρώματα αὐτῆς ἐξησθῆναι, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ αἱ ἐν ἀτμῶδει ἐτι καταστάσει διατελοῦσαι ἐν τοῖς στρώμασι τούτοις οὐσαὶ βαθμηδὸν ἐστερεοποιῶντο κατὰ στοιβάδας ἐναποτιθεμένας εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν πρώτων στρωμάτων.

Καθ' ὅσον ὅμως ἐναπετίθεντο νέα στερεὰ στρώματα, καθ' ὅσον ἐπυκνοῦντο καὶ ἐστερεοποιῶντο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ φλοιοῦ, νέαι οὐσαί, ἐπὶ τοσοῦτον ἐκενοῦτο ἐκάστοτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς σπουδαῖος χῶρος, ὅστις ἔδει νὰ πληρωθῇ διὰ τῆς ἀδικλείπτου πρὸς τὸ κέντρον συμπυξέως καὶ συρρικνώσεως τῶν ἐξωτερικῶν στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ.

Εὐνόητον δὲ ἤδη καθίσταται, ὅτι ἐκάστη τοιαύτη συρρικνωσις τοῦ φλοιοῦ ἐπροξένει σεισμικὸν κλονισμόν αὐτοῦ μέγαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐγένοντο αἱ συρρικνώσεις αὐταὶ τοῦ φλοιοῦ, συμπεραίνομεν, ὅτι καὶ οἱ σεισμικοὶ οὗτοι κλονισμοὶ δὲν ἐπαυσαν πάντοτε νὰ γίνωνται, ἅρ' ὅτου ἐσχηματίσθῃ ἡ στερεὰ γῆ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ θὰ ἐξακολουθήσωσιν ἐτι νὰ γίνωνται ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας, καθ' ὅσον ἀποψύχεται ἡ γῆ καὶ στερεοποιῶνται εἰς τὴν κεντρικὴν κοιλότητα οἱ ἄτμοι καὶ τὰ στρώματα τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς συρρικνοῦνται καὶ συμπύσσονται ἀκαταπαύστως πρὸς τὸ κέντρον.

Ὅσα δὲ αἱ συρρικνώσεις καὶ πτυχαι καὶ κυρτώσεις καὶ ῥωγμαὶ καὶ διαορηξέσεις τοῦ φλοιοῦ ἦσαν μεγάλα καὶ ἐκτεταμένα, τοσοῦτω καὶ αἱ διασεισεις τοῦ φλοιοῦ ἐγίνοντο ἰσχυραὶ καὶ εἰς μεγάλην ἔκτασιν προξενούσαι παντοίας ἀλλοιώσεις καὶ καταστροφὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

[Ἐπεῖτα: συνέχεια]

Ιο. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ.

Εἰς Ἑλληὶν ἱεραρχῆς

Ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις, ὡς γνωστὸν, ἀπηγόρευσε τὴν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Γαλλίας εἰσαγωγὴν οἴνων περιεχόντων γύψον ὡς ἐπιβλαβῶν εἰς τὴν ὑγίειαν τῶν κατοίκων. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐπληξεν ἰδιαίτατα τὴν Κύπρον, ἥς οἱ χωρικοὶ ἐκ μακρᾶς συνηθείας ἀναμιγνύουσι γύψον μετὰ τῶν οἴνων των καὶ μετακομίζουσιν αὐτοὺς διὰ πισσωμένων ἀσκῶν, νομίζοντες ὅτι οὕτω διατηροῦσι τὴν τε γεῦσιν καὶ τὸ μέλαν χρώμα των.

Ἡ τοιαύτη δικαία ἄλλως ἀπαγορεύσις καιρῶς ζημιούσα τὸ ἀνήθηδόν τῆς ἑλληνίδος νήσου ἐμπόριον, ἐνέβαλεν εἰς μέριμναν πάντας τοὺς κηδομένους τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ. Οἱ πρόκριτοι ἐνοθέτησαν τοὺς ἀμπελοργοὺς νὰ παύσωνται ποι-

οῦντες πλέον χρῆσιν γύψου καὶ πισσωμένων ἀσκῶν. Ὁ δὲ διαπρεπὴς ἐπίσκοπος Κιτίου, τοῦ ὁποῦ εἰς τοὺς παρακολουθούοντας τὰ τῆς Κύπρου, εἶναι γνωσταὶ αἱ ἀδιάλειπτοι ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν κατοίκων αὐτῆς ἐνέργειαι, καὶ τοῦ ὁποῦ ἡ φωνὴ εὐθαρσῆς ἀκούεται ἐκάστοτε ὑπερμαχοῦσα τῶν ἀληθῶν κυπριακῶν συμφερόντων ἐν τῷ Νομοθετικῷ τῆς νήσου Σώματι οὕτως διατελεῖ μέλος, ἀπέστειλεν ἐγκύκλιον «πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν κρασοχωρίων τῶν διαμερισμάτων Λάρνακος καὶ Λεμεσοῦ».

Διὰ γλώσσης ἀπλοσταῆτος καὶ ἀποκλινοῦσης ἐν τισὶ πρὸς τὸ κυπριακὸν ἰδίωμα, δι' ὅφους ἀπερίττου καὶ ἀπηλλαγμένου κόμπου, οὐχὶ ἐν βυζαντιακῷ φόρτῳ φράσεως ἀλλ' ἐν οἰκειότητι πατρὸς πρὸς τέκνα συμβουλεύει περὶ τοῦ πρακτεῦ τοῦ πνευματικῶν αὐτοῦ πλήρωμα:

«Ἀγαπητοὶ μου Χριστιανοί. — Ἐπειδὴ πολλὰ χωρία θὰ ἔχουν πατημένα τὰ σταφύλια τους πρὸ τοῦ νὰ περάσω ἀπ' αὐτὰ, διὰ τοῦτο θεωρῶ χρέος μου νὰ σᾶς πέμψω τὴν παρούσαν ἐπιστολὴν μου διὰ νὰ σᾶς συμβουλεύσω νὰ προσέζητε εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν κρασιῶν σας ἐφέτος περισσότερο παρὰ ἄλλοτε...»

«Χριστιανοὶ μου. Μόνῃ αἰτία ὅπου ἀκριβῶσαν τὰ κρασιά τῆς Κύπρου εἶνε μία ἀρρώστια τῶν ἀμπελιῶν ποῦ ἔπιασε τὰ ἀμπέλια τῆς Γαλλίας (Φράντζας).

Τὸ βασιλεῖον ἐκεῖνο ἐποῦλε καὶ πουλεῖ κρασιά εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἰς ποτήλαις, διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἦσαν γερά τὰ ἀμπέλια τους δὲν τοὺς ἔφθαναν, καὶ ἀγόραζαν καὶ ἀπὸ ἄλλα βασιλεία, ἦγον ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν· ἀλλὰ τώρα ὀλίγα χρόνια ἐπίασεν ἡ ἰδία ἀρρώστια καὶ τὰ ἀμπέλια τῶν ἄλλων δύο βασιλείων. Διὰ τοῦτο οἱ Γάλλοι ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν Κύπρον κρασιά, καὶ ἀφοῦ εἶδαν τὰ κρασιά μας ὅτι ἔχουν καὶ χρώμα καλόν καὶ δύναμιν πολλήν, τοὺς ἤρεσαν, ἀλλὰ ἐγραψαν ἀπὸ τότε εἰς τοὺς ἐμπόρους μας νὰ τὰ κάμουν ἄπισσα καὶ αὔψωτα.

«... Τώρα ὅμως ἐπειδὴ εἶδαν ὅτι οὔτε ἡ τέχνη τους κατώρρωσε ν' ἀφαιρῇ τὴν βρώμαν τῆς πίσσης καὶ τὴν θολάδαν καὶ θυμάδαν τοῦ ὕψου... καὶ ἐκτὸς τοῦτο ἐπειδὴ πρῶτον μὲν ἤρχισαν τ' ἀμπέλια τους νὰ διορθῶνται καὶ δευτέρον ἔμαθον νὰ κατασκευάζουν κρασιά ἀπὸ τὴν Κορινθιακὴν σταφίδα τῆς Ἑλλάδος, ποῦ βγάλουν μιλλιούνια καντάρια τὸν χρόνον, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισαν νὰ μὴ ἀγοράσουν πλέον κρασὶ τῆς Κύπρου... Ὅσον διὰ τὸν ὕψον μάλιστα, ἐπειδὴ ἐγνώρισαν οἱ γιατροὶ ὅτι βλάπτει καὶ εἰς τὴν ὑγίειαν τῶν ἀνθρώπων ποῦ τὸ πίνουν, ἐπρόσταξεν ἡ κυβέρνησις τῆς Γαλλίας εἰς τὰ τελωνεῖα νὰ μὴ τὸ ἀφίνουν νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ τὸ Βασίλειον...»

«Λοιπὸν σᾶς συμβουλεύω πατριῶς, ἀγαπη-

τοὶ μου Χριστιανοί, καὶ σᾶς ἐξορκίζω διὰ τὸ συμφέρον σας ν' ἀκούσητε πλέον τὴν συμβουλήν μου καὶ νὰ παύσητε τὸν ὕψον καὶ τὰ ἀσκὰ τὰ πισσωμένα χωρὶς ἄλλο, διότι πρὸ πάντων ἀπὸ τὰ ἀσκὰ εἶνε ὅπου λαμβάνει τὸ κρασὶ σας τὴν βρώμαν, καὶ μάλιστα ἀφότου μεταχειρίζεσθε ξενικὴν πίσσαν. Κάμετε βαρελούδια καὶ δὲν κοστιζοῦν περισσότερο σήμερον ἀπὸ τὰ ἀσκὰ. Ὡς πρὸς δὲ τὸν ὕψον εἰσθε γελασμένοι πῶς μαυρίζει τὸ κρασὶ· ἀπεναντίας τὸ χαμνίζει.

Καὶ ταῦτα ἐγώ· εἴθε δὲ ὁ Ὑψιστος νὰ σᾶς φωτίσῃ τὸ συμφέρον σας».

Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἐγκύκλιος αὕτη, ἥς τὸ πλεῖστον παρέθεμεν, βαθεῖαν ἐνεποίησεν ἡμῖν ἐντύπωσιν. Εἶδομεν ἐν αὐτῇ ἱεράρχην μὴ ἀπαξιούonta μέχρι τῶν κοινοτάτων τοῦ ποιμνίου του συμφερόντων νὰ κατέλθῃ, λαλοῦντα εἰς αὐτὸ περὶ κεδροπίσης καὶ γύψου. Πόσοι ἐκ τῶν ἱεραρχῶν τῆς τε ἐλευθέρου καὶ δούλης Ἑλλάδος, ὅπως δὲν μολύνουσι τὰ πέλαγα τῶν ὑποδημάτων ἐπισκεπτόμενοι πτωχικὰς συνοικίας πρὸς ἀρωγὴν καὶ παραμυθίαν, οὔτε τὴν γλώσσαν των μολύνουσι περὶ τοιούτων λαλοῦντες! Ἡ βασιλεία αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου! Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μητροπολιτικοῦ ἢ ἐπισκοπικοῦ θρόνου των δὲν καταδέχονται νὰ κύψωσι πρὸς τὰ κάτω ὅπως ἴδωσι τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ αὐτῶν. Δὲν αἰσθάνονται ὅτι ἔχουσιν εὐθύνην οὐ μόνον διὰ τὴν μετὰ θάνατον τύχην τῶν ψυχῶν τῶν πνευματικῶν ἰηκόων των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ κόσμου εὐημερίαν των, καὶ ὅτι καθήκον των εἶνε νὰ μεριμνήσωσι καὶ περὶ μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως αὐτῶν ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐθνικῆς καὶ οὐχὶ μόνον περὶ τῶν πέραν τοῦ τάφου. Τὸ ἀληθές τοῦ Χριστιανισμοῦ πνεῦμα καὶ τὰ μεγάλα τοῦ ἑλληνισμοῦ συμφέροντα ἱεράρχας ὡς τὸν Κιτίου ἀπαιτοῦσι, διότι ὁ προνοῶν περὶ τῶν οἴνων τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του χριστιανῶν, προνοεῖ πάντως καὶ περὶ τῆς παιδείσεως καὶ τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως αὐτῶν. Τοιοῦτος δὲν νὰ ἦ ὁ Ἑλληὶν ἱεράρχης μὴ ἀπαξιῶν νὰ κατέλθῃ μέχρι τῶν εὐτελεστάτων μεριμνῶν περὶ τοῦ ποιμνίου του, ὡς δὲν ἀπηξίωσε μέχρι τῶν ποδῶν τῶν μαθητῶν του νὰ κατέλθῃ αὐτὸς ὁ γλυκύτατος Ἰησοῦς.

Ἡ Παγκοσμῖος Ναυτιλία

Τὸ γνωστὸν τοῖς πᾶσι διεθνὲς κατάστημα Bureau Veritas ἐξέδωκεν ἐσχάτως τὴν συνήθη Ἐπετηρίδα, ἣτις ἐφέτος εἶνε ὀγκωδεδετέρα ἢ ἄλλοτε ποτε. Ἐν τῇ ἐπετηρίδι ταύτῃ ὑπάρχουσιν ἀκριβῶς ἀναγεγραμμένα κατ' ἀριθμὸν καὶ κατ' ὄνομα πάντα τὰ ἱστοφόρα καὶ ἀτμόπλοια τῆς ὑψηλῆς (νοεῖται οἰκοθεν ὅτι πρόκειται μόνον περὶ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας) μετὰ ἀξιολόγων συγ-

κριτικῶν παρατηρήσεων. Ὅτι τὰ μὲν ἱστιοφόρα σκάφη ἐλαττοῦνται ἡσυχάζονται, αὐξάνονται δὲ τὰ ἀτμήρη, εἶναι ἀπὸ πολλοῦ ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος. Ἡ προκειμένη ἐπετηρὶς παρέχει νέαν καὶ ἐναργεστάτην τούτου ἀπόδειξιν. Πέρυσιν, ὁ ἀριθμὸς ἀπάντων τῶν ἱστιοφόρων πλοίων ἀνῆρχετο εἰς 43,692, ἐφέτος δὲ ἐμειώθη εἰς 42,545· ὁ κατ' ἔτος βαθμιαῖος οὗτος μαρμασμός τῆς ἱστιοφόρου ναυτιλίας ἀπάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐθνῶν ἐπαγγέλλεται ὡς μὴ ὠφελε τὸν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον προσεχῆ αὐτῆς θάνατον, δὲν θὰ παρέλθῃ δὲ ἕως πολυῦ χρόνος καὶ τὰ ἱστιοφόρα σκάφη θὰ ἀριθμῶνται οὕτως εἶπεῖν ἐπὶ τῶν δακτύλων. Τὰ προμνημονευθέντα 42,545 σκάφη εἶναι κατ' ἔθνη διανεμημένα ὡδὲ πῶς·

Ἄριθμὸς πλοίων	Χωρητικότης τόνων
Ἀγγλίας	14,584
Ἀμερικῆς	6,102
Νορβηγίας	3,813
Γερμανίας	2,328
Ἰταλίας	2,776
Ῥωσσίας	2,157
Σουηδίας	1,960
Γαλλίας	2,136
Ὀλλανδίας	940
Ἰσπανίας	1,450
Ἑλλάδος	1,348
Αὐστρίας	464
Δανίας	991
Πορτογαλίας	365
Τουρκίας	416
Χιλῆς	135
Ἰαπωνίας	105
Βρασιλίας	106
Περσῶν	31
Ἀργεντινῆς	68
Οὐραγουάης	34
Νικαραγουάης	24
Χαβάης	24
Μεξικῶν	45
Βελγίου	25
Σιάμ	15
Γουατεμάλης	18
Χαίτης	20
Ῥωμουνίας	19
Βολιβίας	3
Βενεζουέλης	12
Σάν Σαλβατόρ	5
Κολομβίας	7
Κίνας	3
Κοσταρίκας	4
Ταίτης	2
Μαυροβουνίου	3
Λιβερίας	2
Ἱεροσολύμων	1

Σάν Δομίγγου	2	260
Τύνιδος	3	258
Χονδούρας	1	198
Σύνολον	42,545	12,571,384

Ἄπ' ἐναντίας, ἡ ἀτμοπλοικὴ ναυτιλία αὐξάνεται κατὰ μικρόν, εἰ καὶ οὐχὶ μετὰ τοσαύτης ταχύτητος μεθ' ὅσης ἐλαττοῦται ἡ ναυτιλία ἡ ἱστιοφόρος. Ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων ἀπάντων τῶν κρατῶν συμποσοῦται εἰς 8547, χωρητικότητος 6,817,400 τόνων. Παρατιθέμεθα δὲ ὧδε καὶ τούτων τὸν πίνακα, κατὰ τὰ οἰκεία ἔθνη.

	Ἀτμόπλοια	Χωρητικότης τόνων
Ἀγγλίας	4,906	4,199,144
Γαλλίας	468	494,023
Γερμανίας	529	431,700
Ἀμερικῆς	379	347,449
Ἰσπανίας	356	260,308
Ὀλλανδίας	167	141,071
Ἰταλίας	158	129,482
Ῥωσσίας	218	108,295
Νορβηγίας	275	107,800
Σουηδίας	329	98,529
Αὐστρίας	105	96,163
Δανίας	174	85,300
Βελγίου	62	83,286
Ἰαπωνίας	101	58,021
Ἑλλάδος	57	34,462
Βρασιλίας	82	32,090
Αἰγύπτου	28	20,560
Πορτογαλίας	27	17,367
Χιλῆς	23	16,323
Μεξικῶν	12	11,756
Ἀργεντινῆς	22	7,967
Κίνας	9	7,567
Τουρκίας	17	7,297
Χαβάης	12	6,197
Περσῶν	5	4,060
Χαίτης	4	2,259
Ζανζιβάρης	2	1,750
Οὐραγουάης	4	1,507
Ῥωμουνίας	3	1,403
Τύνιδος	2	1,204
Χονδούρας	1	543
Περσίας	1	579
Βενεζουέλας	3	540
Κοσταρίκας	2	425
Σιάμ	2	351
Ἰσημερινῶν	1	249
Σάν Δομίγγου	1	103
Σύνολον	8547	6,817,400

Τὸ κατωτέρω ποιημάτιον ἐξελληνίσθη ἐλευθέρως κατὰ τὸ ἰσπανικὸν ᾄσμα «la Paloma», οὗτινος ὁ ἦχος ἐγένετο ἰσχυρῶς τσοῦτο δημοφιλὴς ἐνταῦθα ἀδόμενος πανταχοῦ. Ἡ μετάφρασις ἐγένετο ἀκριβῶς εἰς τὸ μέτρον τοῦ πρωτοτύπου, ἵνα οὕτω καὶ τὸ ἑλληνικὸν προσαρμύζεται εἰς τὸν ἦχον καθ' ὃν ᾄδεται τὸ ἰσπανικὸν ᾄσμα.

Ο ΝΑΥΤΗΣ

(Κατὰ τὸ ἰσπανικὸν «la Paloma»)

Μάνα, — τῆς εἶπα — τώρα
θὰ πάω μακριά
εὐχου γιὰ τὸ παιδί σου
ἐς τὴν Παναγιά.
Μαζή της κ' ἡ Μαριώ μου
ὡς τὸ γιάλο,
ἐδάκρυσε ποῦ μ' εἶδε
ν' ἀναχωρῶ.

*Αχ! ἂν χαθῶ, γλυκειά μου
παρηγοριά,
κ' ἐν ἄσπρῳ περιστέρῳ
θὰ ἰδῆς τ' ἀργά,
μὴν κλειῖς τὸ παραθύρι,
γιατὶ ἴμπορεῖ
αὐτὸ νᾶν ἡ ψυχὴ μου
ποῦ σὲ ζητεῖ.
Φύσα, μωρὴ νοτιά!
Τῆς θάλασσας παιδιά,
ν' ἀντιλαλή δὲν παύει
«Μαριώ μου!» ἡ στερειά.

*Σάν ξαναἰδῶ τὴ μάνα,
μὲ τὴ Μαριώ,
ἐς τὸ περιγιάλι, ὄχι
ὄνειρο πλειό,
τότ' ἔχε γειά, καράβι,
σὺ ποῦ συγνὰ
μ' ἔβλεπες νὰ δακρύζω
πρὸς τὴ στερειά.
Αὔριο γιὰ μᾶς, Μαριώ μου,
εἶνε ἰορτή...
«Ἄς γίνουν τὰ στεφάνια
καὶ κάθε τί...
Κόραις, ἐτοιμασθῆτε,
γιὰ τὸ χορὸ
τὸ ἄστρο τοῦ Αἰγαίου
θὰ νυμφευθῶ.

Φύσα, μωρὴ νοτιά,
Τώρα μόλα, παιδιά!
Ν' ἀντιλαλή δὲν παύει
«Μαριώ μου!» ἡ στερειά.

*Ὡ! δόξα νᾶχης, Θε' μου!
νά... τὸ νησί...
Νά... βλέπω καὶ τὴ μάνα,
μά... μοναχῆ...

Μάνα, ἡ Μαριώ ποῦ εἶνε;
Δὲ μοῦ μιλεῖς;...
Ἵ ἐκεῖνο 'κεῖ τὸ μνημα
τί μ' ὀδηγεῖς;...
*Αχ! τ' ἄσπρῳ περιστέρῳ,

Μαριώ μ' αὐτὸ
ἐσύ, ἐσύ 'σαι!... Μάνα,
θὰ σκοτωθῶ!

— Αἴ! ναύτη, ἐς τὸ τιμὸν
κοιμᾶς' ἐδῶ;

— Κοιμῶμαι, καπετάνε;
Σ' εὐχαριστῶ!

Φύσα, μωρὴ νοτιά!
Ἵ τὴ μαίστρα, παιδιά!
Ν' ἀντιλαλή δὲν παύει
«Μαριώ μου!» ἡ στερειά.

Ι. ΓΕΩΡΓΙΑΝΗΣ ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ἐπιθεώρησις τῶν Παρισίων δημοσιεύει περίληψιν ἀρθροῦ τινὸς τοῦ παρ' ἡμῖν ἀρχιάτρου κ. Βερνάρδου Ὀρνστάιν «Περὶ τῆς μακροβιότητος ἐν Ἑλλάδι», καταχωρισθέντος ἐν τοῖς Ἀρχείοις τοῦ Βίβλιωθ. Ἡ ἀναλογία τῶν μακροβίων εἶνε ἐν Ἑλλάδι πολλῶ μείζων ἢ ἀλλοχοῦ. Ἀναδημοσιεύουσα ἡ Ἐπιθεώρησις πίνακα τῶν ἐν Ἀθήναις συμβάντων θανάτων ἀπὸ Φεβρουαρίου 1884 μέχρι Μαρτίου 1885, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι ἐπὶ 2284 θανόντων οἱ 166 ἦσαν ὑπεροδοηκοντούταις (115 ἀπὸ 80—90 ἐτῶν, 42 ἀπὸ 90—100, καὶ 9 ὑπερεκατοντούταις), παρατηρεῖ ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἰσὶν ἀξιοὶ πολλῆς προσοχῆς. Κατὰ τὰ πορίσματα τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων παρατηρήσεων περὶ τῆς διάρκειας τοῦ βίου ἐν ἀλλοδαπαῖς χώραις, ἀναλογεῖ κατὰ μέσον ὄρον ἀνὰ εἰς πέντε καὶ ὀδοηκοντούτης ἐπὶ 100 κατοίκων ἀνὰ εἰς πέντε καὶ ἐνενηκοντούτης ἐπὶ 1000 ἀνὰ εἰς ἑκατοντούτης ἐπὶ δεκαμισχιλίων ἀνὰ εἰς πέντε καὶ ἑκατοντούτης ἐπὶ ἑκατονταμισχιλίων ἀνὰ εἰς δέκα καὶ ἑκατοντούτης ἐπὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου, καὶ πάλιν εἶνε τοῦτο σπανιώτατον. Αἱ περιεργόταται παρατηρήσεις τοῦ κ. Ὀρνστάιν θὰ ἦσαν διδακτικώτεροι ἂν συνεληροῦντο διὰ πληροφοριῶν περὶ τῆς διαίτης καὶ τῶν ἔργων τῶν μακροβίων ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχουσιν ἐνδιαφέρουσιν ἀναντιρρήτως τὰ μέγιστα ὑπὸ ἀπογραφικῆν καὶ ἐθνολογικῆν ἔποψιν.

Παρὰ τοῖς ἐν Ἀθήναις δικαστηρίοις εἰσὶν ἐν ὄλῳ διωρισμένοι 647 δικηγόροι, πληρώνοντες εἰς τὸ δημόσιον ἐτησίως φόρον ἐπιτηδεύματος 49,500 δρ. Ἐκ τῶν 647 τούτων δικηγόρων 6 ἀνήκουσιν εἰς τὴν σ' τάξιν τῶν ἐπιτηδευματιῶν καὶ καταβάλλουσιν ἕκαστος ἐτησίως ὡς φόρον 360 δραχμάς, 2 εἰς τὴν ε' καὶ καταβάλλουσι 300, τρεῖς εἰς τὴν δ' καὶ καταβάλλουσι 240, 4 εἰς τὴν γ' καὶ καταβάλλουσι 180, 74 εἰς τὴν β' καὶ καταβάλλουσι 120 καὶ 536 εἰς τὴν α' καὶ καταβάλλουσι 60.

Ὁ Ῥώσσος ἐπιστῆμων Σμαγινὶν ἐποίησε πολλὰ πειράματα, ὅπως βεβαιωθῆ περὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἔχει τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν καὶ τὴν ὠρίμανσιν τῶν καρπῶν. Κατὰ τὰς Ῥωσσιακὰς ἐφη-

μερίδας τὰ πειράματα ταῦτα ἐπέτυχον πληρέστατα, διότι τὰ τε φυτὰ ἐδλάστησαν καὶ οἱ καρποὶ ὠρίμασαν ἕνα μῆνα πρὸ τοῦ συγῆθους, φωτιζόμενοι δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Κατ' ἐκθεσιν τοῦ ἐπὶ τῶν δημοσίων ἔργων ὑπουργοῦ τῆς Γαλλίας οἱ ἐν ἐκμεταλλεύσει σιδηρόδρομοι τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν 19)31 δεκεμβρίου 1885 εἶχον ὡς ἐξῆς: Γερμανία 37,535 χιλιόμετρα, Γαλλία 32,491, Ἀγγλία 30,983, Ρωσία 26,483 καὶ 232 στρατιωτικὸν σιδηρόδρομον ἐν τῇ μέσῃ Ἀσίᾳ, Αὐστρία 22,631, Ἰταλία 10,354, Ἰσπανία 9,185, Σουηδία καὶ Νορβηγία 8,454, Βέλγιον 4,410, Ἑλβετία 2,758. Κατ' ἄλλας δὲ σημειώσεις Κάτω Χῶραι 2650, Πορτογαλλία 1520, Δανία 1900, Τουρκία εὐρωπαϊκὴ 1756, Σερβία 240 καὶ Ἑλλάς 175. Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ μόνον αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι ἔχουσι σιδηροδρόμους ἐκτάσεως 201,735 χιλιόμετρων ὁ Καναδᾶς 15,000, τὸ Μεξικὸν 5,200, ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ, αἱ Ἀντίλλαι, ἡ Κολομβία καὶ ἡ Βενεζουέλα 2210, ἡ Βρασιλία 6,115, ἡ Ἀργεντινὴ δημοκρατία 4,100, ἡ Παραγουάη 72 μόνον, ἡ Οὐρουγουάη 470, ἡ Χιλὴ 1850, τὸ Περού 2,600 καὶ ἡ Βολιβία 56. Αἱ δαπάναι πρὸς στρώσιν τῶν ἐν Εὐρώπῃ σιδηροδρόμων ὑπελογίσθησαν εἰς 70,520, 750,900 δραχμᾶς. Καὶ ἡ μὲν Γερμανία ἐδαπάνησε 12,085,150,000, ἡ Αὐστρουγγαρία 6,370,850,000, ἡ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ 20,020,520,000, ἡ Γαλλία 11,130,672,000 ἡ Ρωσία 6,020,150,000 καὶ ἡ Ἰταλία 2 1)2 περίπου δισεκατομμύρια δραχμῶν. Ἐν συνόλῳ τὰ κατατεθέντα κεφάλαια πρὸς στρώσιν ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς σιδηροδρόμων ὑπελογίσθησαν εἰς 125 δισεκατομμύρια δραχμῶν.

Κατ' ἀκριβεῖς πληροφορίες δημοσιευόμενας ἐν τῷ Ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ῖ ο τῆς «Ἐστίας», ἡ Ἑλλάς σήμερον ἔχει ἐν ἐνεργείᾳ σιδηροδρόμους μῆκους 598 χιλιόμετρων, ἐξ ὧν 10 χιλιόμετρων εἶνε ὁ ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηρόδρομος, 206 οἱ Θεσσαλικοὶ σιδηρόδρομοι, 304 ὁ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πελοπόννησον, 65 ὁ τοῦ Λαυρείου, καὶ 13 ὁ ἀπὸ Πύργου εἰς Κατάκωλον.

Ἐν τῇ ἐργατικῇ ἐκθέσει τῶν Παρισίων εἶνε ἐκτεθειμένη περιεργωτάτῃ ψηφοφορικῇ μηχανῇ, ἧτις προσεχῶς θὰ τεθῆ εἰς ἐνέργειαν ἐν ταῖς γαλλικαῖς βουλαῖς. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἐφευρεθεῖσα ἀπὸ τοῦ κ. Debaucheux καὶ λειτουργοῦσα διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, σκοπεῖ τὴν ἀπορῆν σφαλμάτων ἐν τῇ ἀπαριθμῆσει τῶν ψήφων καὶ τῇ σημειώσει τῶν ψηφοφορησάντων, πρωτίστως δὲ τὴν οικονομίαν χρόνου. Ἐκαστος βουλευτῆς ἔχει ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου του τρία κομβία, συγκοινωνοῦντα διὰ σύρματος μετὰ πινάκων εὐρισκομένων ἐν τῷ προεδρεῖῳ τὸ ἐν τῶν κομβίων εἶνε διὰ τὰ καί, τὸ ἕτερον διὰ τὸ ὄχι καὶ τὸ τρίτον διὰ τὰς ἀρνήσεις. Ὁ πρόεδρος κηρύττων τὴν ἐναρξίν τῆς ψηφοφορίας, ἀποκαθίστησι τὴν συγκοινωνίαν τῶν κομβίων μετὰ τῶν πινάκων, καὶ μετὰ παρέλευσιν τὸ πολὺ πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας ἡ ψηφοφορία περατοῦται καὶ ἂν ἡ βουλὴ εἶνε πολυμελοστάτη, Περαιτωθείσης τῆς ψηφοφορίας ὁ πρόεδρος διακόπτει τὴν συγκοινωνίαν. Ἐν τοῖς πίναξι δὲ σημειοῦται ἐν τῷ πρώτῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφοφορησάντων ὑπὲρ τῆς προτάσεως, ἐν ἑτέρῳ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἐν δυσίν

ἄλλοις ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν καταψηφισάντων καὶ ἐν πέμπτῳ πίνακι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρνηθέντων ψήφων.

Δύο αἰδοὶ ἐν Ρίῳ Ἰανείρῳ διέθεσαν τὰς εἰσπράξεις τῶν εὐεργετικῶν παραστάσεων αὐτῶν εἰς φιλανθρωπώτατον ἔργον. τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλων. Ἡ Ρωσὶς Ναδίνα Βουλικίωρ, ἰταλικοῦ τινος μελοδραματικοῦ θιάσου, ἠγόρασε διὰ τῶν εἰσπράξεων παραστάσεως τῆς Ἀϊδᾶς πέντε μαύρους δούλους. Πάντα τὰ εἰσιτήρια εἶχον πωληθῆ ἀπὸ τῆς προτεραίας, γνωστοῦ γενομένου τοῦ σκοποῦ τῆς παραστάσεως. Κατὰ τὸ τέλος ταύτης παρέστησαν ἐπὶ σκηνῆς οἱ πέντε ἀπελευθέρωτοι, εἰς οὓς ἡ αἰδοὺς ἔδωκε τὰ ἐξασφαλίζοντα τὴν ἐλευθερίαν τῶν συμβόλαια. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν θεατῶν ἦτο ἀπερίγραπτος. Τὸ ἀγαθὸν παρὰδειγμα τῆς Ρωσίδος αἰδοῦ ἐμμήθη μετὰ τινας ἡμέρας ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ ἡ αἰδοὺς μελοδραματικῶν Πρετσιόζκη, ἀπελευθερώσασα δύο μαύρους διὰ τῶν εἰσπράξεων εὐεργετικῆς παραστάσεως τῆς Φατινίτσα.

Αἱ Ἀμερικανίδες ἐφεῦρον νέον ἰδιότροπον συρμὸν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ καλλωπισμοῦ τῶν, ἧτοι ζῶντα κἀνθαρὸν πρὸς κόσμησιν τοῦ πύλου. Ὁ κἀνθαρὸς εἶνε δαδεμένος διὰ μεταξίνου σειρητίου πορπομένου διὰ χρυσοῦς πόρπη: εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πύλου. Ὁ δέσμιος περιέρχεται γύρω τοῦ πύλου, ἀλλὰ φθάνων εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ, διότι τὸ μῆκος τοῦ σειρητίου ἔχει καλῶς ὑπολογισθῆ, ὅπως μὴ ἐπιτρέπη αὐτῷ πλείονα ἐλευθερίαν. Καὶ οὕτως ἐπιστροφόμενος ὁ κἀνθαρὸς ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀτέμωνα περιόδειαν του. Ἀφαιρούσα τὸν πύλον ἡ Ἀμερικανὴ ἐμβάλλει τὸν κἀνθαρὸν ἐντὸς πυξίδος ἐμπεριχούσης σαθρὸν ξύλον ἐξ οὗ τρεφόμενος οὗτος λησιμονεῖ τὰ δεινὰ τῆς δουλείας. Ὁ κἀνθαρὸς μετὰ τῆς πυξίδος καὶ τῆς ἀλύσεως τιμᾶται ἀπὸ 50 μέχρι 60 δραχμῶν.

Ὡς γνωστόν, ὁ Βολταῖρος ἠγάπα πολὺ τὰ χρήματα, τοιαύτην δὲ ἰδέαν εἶχε καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡμέραν τινὰ ἐξήγαγον τοῦ ποταμοῦ γυναῖκα, ἧτις δὲν ἐφαίνετο ἂν ἦτο νεκρὰ ἢ ζῶσα. Ὁ Βολταῖρος παρὼν εἰς τὴν σκηνὴν, «—Θέσατέ της, εἶπε, νόμισμα χρυσοῦν εἰς τὴν χεῖρα... ἂν δὲν τὴν κλείσῃ, βεβαίως εἶνε νεκρὰ.

Ὁ Κύριος πρὸς τὸν ὑπρέτην του.—Μὰ τὸ Θεό, Γιώργη, δὲν ξέρω σὺ εἶσαι τρελλὸς ἢ ἐγώ».

Ἵππρέτης.—Σὰς ἔχω, ἀφεντικὸ, γιὰ πολὺ φρόνιμο καὶ δὲν μπορῶ νὰ πιστέψω πῶς μπορεῖτε νὰ πάρετε τρελλὸν ὑπρέτην.

Δάσκαλος.—Ἦτο κατα τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἡλικίας τῆς ἡ γῆ ἡμῶν θερμότερα ἢ ψυχρότερα;

Μαθητῆς.—Δὲν ἐνθυμοῦμαι, κύριε δάσκαλε, ἀπό τότε.

Γεωργός.—Παράξενο πράγμα! ἄμα τὸ βράδυ πῶ καφὲ δὲν ἔμπορῶ νὰ κοιμηθῶ ὅλη τὴ νύχτα.

Ἄγαθό πούλοσ.—Μπὲρ σὲ μένα συμβαίνει ὅπως διόλου τὸ ἐναντίον; ὅταν κοιμηθῶ δὲν ἔμπορῶ νὰ πῶ κανένα καφὲ πλέον.